

ЗУЛФИЯ

ХАЁЛЛАР, ТУЙҒУЛАР...

Шеърлар

Тошкент — 1981

Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти

Уз
3—91

3 $\frac{70403-68}{M352 (04)-82}$ 70—81 4702057020

ВАҚТ ВА ҚАЛБ

Шеърда ҳамма нарса шоирнинг табиатига кўра шаклланади. Шоирнинг табиати ва шахсига қараб бўлади шеърининг даражаси, сифати, савияси.

Лирикада савия... бу ахир, юракнинг бойлиги демак эмасми. Юракнинг бойлиги туғма бўлмайди. Талант туғма бўлади. Юрак ҳаётнинг мислсиз қайновларида, ўсишнинг зиддиятли жараёнларида бойлик ортиради. Бу маънавий-маданий, инсоний бойлик, албатта.

Шу бойлик қатра-қатра бўлиб шеърга силқийди. Шеърни мунаввар қилади.

Зулфиянинг шеърини бой қалбнинг кечинмалари ва хаёллари дунёсини акс эттиради. Ҳар бир он такрорланмас, ҳар бир он бошқа, ҳар бир оннинг маъноси, мазмуни бошқа. Гераклит бир дарёга икки марта тушиб бўлмайди, дейди. Бу — лаҳзалар ҳеч қачон такрорланмайди, дегани. Зулфия такрорланмас лаҳзаларнинг такрорланмас суратлари ва руҳини шеърда муҳрлаб қолдиради. Шунинг учун унинг ҳар бир шеъри ўзи бир олам. Лаҳзаларнинг оламлари. Бир-бирига ўхшамаган ва доим ўзгариб турадиган оламлар.

Зулфия янги Ўзбекистондан икки ёшгина улуг. Лекин у Ўзбекистон билан бирга ўсган, Ўзбекистон билан унинг барча дақиқаларида ҳамнафас бўлган, унинг куйчи фарзанди каби камолга етган. Унинг тақдири Ўзбекистон тақдири билан чамбарчас бўлиб кетган.

Зулфия янги ҳаёт қувончларига бағри кенг очилган қиз бўлиб ўсди. У ўзини ҳаётнинг, юртнинг эгаси деб билди. Унинг ёшлик чоғларидаги, қирқинчи йиллардаги шеърларини ўқинг: о, нақадар кучли жаранглайди уларда ҳаёт севинчлари! Қанчалар севади у ҳаётни! Қанчалар бахтиёр у! Яна қанчадан-қанча ёниқ бахтли лаҳзаларнинг реал умиди жилва

қилади унинг кўз ўнгида! Юракнинг ўтли нигоҳи қай
гўзалликларни чизмайди дейсиз унинг рўбарўсида!

Олам, ҳаёт, умр, юрт, одамлар — ҳаммаси нур-
дан тўқилган, нурдан йўғрилиб чиққан унинг нав-
қирон, зиёли тасаввурларида.

Унинг хаёли оламини оппоқ нурларга чулғайди
ва ўзи шу нурафшон олам узра шод қанот қоқади.
Ҳамма нарса-ҳамма нарса унга баралла ва муттасил:
олам сеники! олам сеники!— деётгандай бўлади.
Унинг қулоғига дунёни саховат билан тортиқ қила-
ётган аллақимнинг сирли овози эшитилади: дам
эшитилар-эшитилмас шивирлайди, дам нидо қилади,
дам ҳайқиради, дам шодон гувиллайди, тинимсиз
ундайди бу овоз.

Сиз, азиз ўқувчи, биласизми, бу ниманинг овози?

Севги, севгининг овози бу!
Муҳаббатнинг қудратли саси!

Муҳаббат уйқудан уйғотиб юборган шеърият-
нинг гўзал садолари!

Шоирага бу сас ичида коинот ва тирикликнинг
сирлари янграётгандай. О, у романтик юксакликлар-
га — чароғонлик бағрига чорлайди. Нафисликнинг
мазмунини қидираётган шоира қалби шу сасга тобе
ва таслим бўлади.

Нурларга кўмилиб юраман шодон —

Шу бир сатр шоиранинг ўша даврлардаги
юксак кайфиятларини нақадар аниқ ифодалайди. У
чиндан нурларга чулғаниб, худди парвоз қилаётган-
дай, парвозга шайланаётгандай бўлиб юради. Олам
унинг бахтиёр кўзларига беҳад гўзал бўлиб кўрина-
ди. Бағри умид нурларига тўлган қиз оламини ўз
севгиси билан бахтиёр қилади. Бахтиёрлик олами-
нинг қизи бўлиб тинимсиз «севаман» сўзини такрор-
лайди. Зулфия шу чоғларда ўз бахтини замон бахти
каби ҳис қилади. Оламга сиғмасдек бўлиб кўринган
бахтиёрлик туйғуси шахсий ҳодиса доирасидан чи-
қиб, умумлашма бир маъно касб этади.

Бу уйғонган ўзбек қизининг овози эди.

Зулфиянинг йигирма тўққиз ёшида осмон шун-
дай мовий, шундай соф эди. У ҳатто ўз бахтидан

қўрқарди. Урушнинг нафаси ўчмаган, у хонадонларга айрилиқларнинг аччиқ кўз ёшларини шафқатсизлик билан олиб кирмоқдайди. Зулфия буни кўриб турар, ўртанар, ёниб шеърлар битарди. Лекин юраги мунаввар бир сиймонинг боолиғи билан нашидаларга тўлиқ эди. Уларнинг икковлари ҳам жуда ёш эдилар. Икковларига ҳам дунё сеҳрли ва нурафшон бўлиб кўринарди. Улар дунёнинг гўзаллигини жуда ўткир ва жуда навқирон ҳис қилардилар. Қалблари нурга тўлиб яшардилар, шу нур шеърларига ёйиларди ва бу шеърларни аллақандай беҳад ёш, беҳад тиниқ, маъмур қилиб кўрсатарди. Бу ёшлик ғўрлиғи билан эмас, чинакам баркамоллиғи билан гўзал эди.

1944 йилда ногихсон фалокат Ҳамид Олимжонни ҳаётдан олиб кетди.

Сени бирдан жонсиз кўрдим,
Жоним чиқди менинг-да.
Эс-ҳушимдан ажраб турдим,
Туйғум кетди сенинг-ла.

Шеърят бошига зулмат кўланкаси тушди. Кўланка жуда ваҳимали эди.

Лекин айрилиқ Зулфияни букиб ташлай олмади. Унда қодир бир онг, бурч ҳиссиёти бош кўтарди. У Ҳамид Олимжон учун ҳам яшаш, яратиш, хизмат қилиш тилагини юрагига сингдирди. Бу катта аҳд эди. Қарори қаттиқ аёлнинг, санъаткорнинг, онанинг аҳди. Зўр келажак билан яшаб, ҳаракат қилиб тургач зотнинг ўталмаган бурчини елкага олиш осон иш эмасди. Бунинг учун катта мунаввар иқтидор, шижоат, мардлик ва ирода бўлиши керак эди. Нозиккина, хаёли гул баргидек тоза ва нафис аёл шундан хислатларни қаердан олсин? Унга ким мадад беради? Ким уни номаълум бўронлардан ҳимоя қилади? Ким унинг нозик елкаларидан тутиб, бардам бўлишга, қаддини букмасликка, бир эмас, икки киши учун ҳам ижод қилишга ундайди?

«Соя пайдо бўлмади деворсиз». Ахир, девор қулаганда, соя ҳам қулайди-ку! Йўқ, бу янги замон эди. У ўзбек қизига қанот ва ихтиёр эркини берганди. Зулфия шу янги замон еттиштирган ўзбек қизи эди. У ўз инсоний миссиясини теран англаб етди.

Ҳижронинг қалбимда, созинг қўлимда,
Ҳаётни куйлайман, чекинар алам.
Тунлар тушимдасан, кундуз ёдимда,
Мен ҳаёт эканман, ҳаётсан сен ҳам!

Бу ўша қодир ва юксак онг билан айтилган сўзлар эди. Бир умрга елкага ортилган инсоний бурчининг ифодаси эди. Зулфия ҳаётни куйлаш аҳдидан бир зум ҳам чекинмади. Шунда яна унга ўлмас Ҳамид Олимжон — хаёлчан, куйчи йигитнинг ўзи мададга келди. Эл-юрт суяди шоира фарзандини. Энди Ҳамид Олимжон шоиранинг ҳар бир шеърига кириб боради, уларда иштирок этади, тоза сўз, тоза сатрлари билан унга илҳом беради, унинг қошида қалъадек устивор ва мустаҳкам туради.

Зулфия айрилиқ шиддати билан алангаланиб турган элегиялар яратди. Уларда гўзал инсон сиймоси гўзал бир руҳи билан гавдаланди. Зулфия қалбининг кўзгусида акс этган бу сиймо шунчалар ёрқин, шунчалар инсоний, шунчалар гўзалки, энди Ҳамид Олимжон шеърларини ўқиётган чоғда ҳам Зулфия чизган, яратган сиймо гавдаланиб, тасаввурда жонланиб туради. Ва бу ғалати тасаввур Ҳамид Олимжоннинг рангу рўй боисидан тугал баҳорий шеърига ўзгача маъно бахш этгандай бўлади.

Зулфиянинг дәрдли элегиялари шахсий кайфиятлар таъсирида ёзилган бўлсалар-да, лекин уларда ажиб бир инсон ва шоир сиймоси акс этганидан, кайфиятлар бир шахс доирасидан чиқиб, кўпга дахлдор ҳодисага айланади. Зулфиянинг элегияларида ўткир соғинч, дард, қўмсаш кечинмалари билан бирга вафодор, ҳиссиётлари теран, чинакам муҳаббат эгаси бўлган аёл характери ҳам бор бўй-басти билан гавдаланадики, бу ўзига хос характернинг туйғулари ҳеч қачон тор, тасодифий, чекланган рамкада англаниши мумкин эмас.

Барча йирик ҳодисаларда бўлгани каби бу ерда ҳам ҳамма нарса ошкора. Муҳаббат ошкора. Соғинч ошкора. Нолакорлик ошкора. Шу ошкораликда шоира қалбининг бойлиги ва инсоний қудрати тўлиқ намоён.

Ишққа маскан юрагим
Топиб бер, деб қистайди.
Нима қилай, бераҳм —
Рухим сени истайди.

Зулфия элегияларини ўқиганда, тубсиз соғинч, таскинсиз соғинч уни қанчалар ўртаётгани, исқанжасидан асло бўшатмаётгани моддий бир тарзда сезилиб туради. Шеър қаҳрамони шу исқанжадан қутулиш, унга қул бўлмаслик учун зўр инсоний матонат кўрсатади. Ва ўз характерининг янги қимматли қирраларини намойиш қилади.

Зулфия шеърларида лирик характер инсон сифатда тез ўсиб, камолга ета боради. У аста катта гражданлик хислатларини орттиради. Оламга кенг назар билан қарайди. Олам тараққиётини теран тушунади. У камолатда энг илғор замондошларимиз, уларнинг қизиқишлари даражасида туради.

Зулфия қаҳрамонининг қалби меҳрга тўлиқ. Унинг меҳрида оналик ва аёлликнинг фазилати муҷассам. Ҳатто энг илғор фикрли, ҳур инсон позициясидан туриб ёзилган ва Зулфия номини жаҳонга машҳур қилган, унинг янгроқ овозини дунёга ёйган «Мушоира»да ҳам мушфиқ она овози эшитилгандай бўлади. Гўё она турли ирқ, турли миллат — турли халқларга мансуб бўлган фарзандларини бир дас-турхон атрофига йиғиб, уларни бирдамликка, меҳроқибатга, аҳилликка ундаётгандай. Сен қора, сен оқ, сен сариқ, сен у ердан, сен бу ердан деб ажратмай, сараламай, меҳру муҳаббатини тугал-тўқис бахш этаётгандай. Агар меҳр қуёши деган кўтаринки, серпардоз образнинг чинакәм реал шоирона ифодасини топмоқчи бўлсак, «Мушоира»да кўрамиз уни.

Зулфия қаҳрамонининг нигоҳи майин ва ҳассос. У ёрқин манзаралардан, юртнинг фазидан, юртдошларнинг доврўқли ишларидан илҳом ва қувонч олади. Унда инсонга ҳурмат, инсонни эъзозлаш ҳиссиёти бўртиб кўринади.

Зулфия «Мен чизолмаган сурат» шеърда замондошининг гўзал қиёфасини чизади. Бу шеърда унинг инсонга муносабати очиқ кўринади. У инсонга табиатнинг санъати деб қарайди ва шу санъатни жон-дилдан севади.

- Нурланади дағал бармоқлар,
Кўзларидан жон олар қўшиқ.
Қонидаги янги ирмоқлар
Замзамасин чизишга ранг йўқ.

Зулфия оддий колхозчи аёл билан учрашувни шунчалар чизади. Бу учрашув — унинг учун байрам. Колхозчи аёлни эса худди идеаллаштираётгандай бўлади. Бу агар идеаллаштириш бўлса, у шоиранинг инсонга санъат деб қарашидан туғилади. Шундай одамлар билан учрашувлар уни бойитади, ҳаётига янги мазмун олиб киради. «Сухбатиде шеър ўқигандай Юксаламан мен ҳам изма-из» дейди. Зулфия шахсидаги шу инсонпарварликни назарда тутиб бўлса керак, Римма Казакова: «Зулфия номи — калит, у билан яхшилик, адолат ва бахтга интиланган ҳар қандай юракни очиш мумкин», деб ёзади. Зулфия инсонни юксалтириб, руҳлантириб тасвирлайди. Унинг асарларида инсон — Пушкиндан, Ойбекдан, Ҳамзадан тортиб, оддий деҳқонгача юксалган, сарафроз бўлган бир қиёфада кўринади.

Зулфиянинг шеърояти даврнинг катта оқимиға, унинг яратувчилик руҳиға ҳамоҳанг. Зулфиягача ўзбек аёлларидан ҳеч ким халқ ҳаёти ичига, ижтимоий борлиққа, инсоний, сиёсий, тарихий ҳодисалар ичига бунчалар чуқур кириб бормаган эди. Шу сабабдан ҳам Зулфиянинг қаҳрамони ижтимоий эркинликка чиққан шарқ хотин-қизларининг тимсол-образи каби қабул қилинади.

Владимир Маяковский ўз буюк эътиқодига кўра бутун алангали ижодиётида социализм ва социализм кишиси номидан сўзлашга қанчалар ҳақли эди. Маяковский ўзининг шу тарихий вазифаси билан фахрланарди. Мана шунга ўхшаб, Зулфия ҳам озод шарқ хотин-қизлари, ўзбек қизи номидан сўзлашга ҳақли. Шу ҳақни жонида чуқур туйгани учун ҳам у аёлнинг дард, қувонч, ташвиш, бахтини чиройли ифодалаб беролади. Бу катта шоир одамнинг ҳақи ва бу ҳақни у тинимсиз машаққатли, изланувчи меҳнати эвазига топган. Эл-юрт, халқ унинг шу ҳақини тан олади ва эъозлайди.

Зулфиянинг шеърояти аёл қалбининг изтиробли изланишлари, руҳини акс эттиради. У аҳдида устивор ва қатъиятли инсон бўлгани учун ҳам кечинмалари жуда чуқур ва кўпинча жуда драматик оҳангларга тўла. Унинг шеъроятида енгил, силлиқ, ҳавойий бирон сатр йўқ. Унинг сатрларини изтироб алангалари ялаб туради.

Бу изтироб нималардан туғилади?

Умр ўтиб боради. Фасл кетидан қувиб янги фасл киради. Баҳор — куз талашлари. Умрнинг ўтиб бориши ўзи буюк драма. Тун — зулмат — тонг — нур ўртасидаги талашлар. Утмиш — нурафшон бахтнинг хотираси, хотиранинг доимо яллиғланиб туриши. Баъзан шеър жароҳатнинг сурати каби дунёга келади. Битмаган, битмайдиган жароҳатнинг.

Зулфиянинг лирик қаҳрамони — вақтнинг ўтиб боришини беҳад нозик ҳис қилади. Хотиралар унинг ҳаётига шиддат билан кириб боради.

Зулмат бостириб келмоқда. Зулмат ўйлар, хотираларни ютиб юборишга уринади. Зулфиянинг шижоаткор қаҳрамони бу зулматни қувади.

Тундан тонгни узиб оламан,
Катта бўлсин деб ишли куним...

У тун зулмати билан сира чиқишолмайди. Ишли кунга отилади.

Бу қаҳрамон зулматни, тунни ўзига ёв деб билади. «Сени қарғаб, қарғишлаб Мен саҳарга чопаман, Тоқатни тишга тишлаб, Излаб тонгни топаман». Тонгнинг шаффоф нурлари унинг қизлик шеърларидаги нурга қанчалар яқин, қанчалар ошно. Шунинг учун у тонгга, нурга интилади. Нега у тунни бунчалар ёмон кўради? Қандай адовати бор? Буни қуйидаги сатрлар балки еча елади: «О, тун, сен менга ёвсан. Оз сахий бўлдинг менга». Тун бу ёлғизликнинг аёвсизлиги, айрилиқнинг шиддати. Зулфиянинг қаҳрамони бу шиддатнинг бутун драмасини ўз жонида ҳис қилади. Тунга ёв каби қарашнинг лирик-психологик асоси мана шунда. Тун — ғайрат, бедорлик — яратиш. Шоир одам ғафлат билан эмас, яратиш завқи билан яшайди. Тун билан чиқишолмасликнинг иккинчи психологик асоси шунда.

Зулфия шеърларида бошқа бир изтиробли оқим умр, вақтнинг тез ўтиб бораётганидан туғилади. «Йилларми бу — шошиб, шоширган, Улкан улуш орқада қолмиш». Утган умр ёрқин хотираларга бой. У шу хотираларнинг ҳароратидан илҳом олади. Шу билан бирга ўша хотиралар ўз ёрқинлиги билан ҳамон кўзни қамаштиради, жонда, дилда армонли

оғриқ кўзғайди. Ўтаётган умрнинг мазмунини очишга қаратилган шеърлар Зулфиянинг энг шижоаткор шеърларидир. Бу ўйларда етук, бурчини тугал англаган инсон образи гўзал гавдаланади. Зулфия, майли умр ўтаверсин, мен инсондан баҳра тилаб яшайман. Мен ҳар лаҳзада вақт қум билан тўлдиришга шошилган ҳаёт булоғининг кўзларини очиб яшайман, дейди.

Ҳаёт китобини бехос варақлаб,
Мен ўтган умрга ачинмай қўйдим.
Табассум ўрнида кулдим чарақлаб,
Суйиш керак бўлса — телбача суйдим...

Яъни қалб амри билан, ўз инсонлик қарзини тўлиқ адо этиб яшаётган инсонларгина мана шундай улуғ сўзларни айтишга ҳақлидирлар. Лекин ўтган умр фақат шунинг ўзи учунгина қадрдон эмас. Инсон такрорланмас дамларни бошидан кечирди. Шу дамлар унинг юрагига бениҳоя бойлик олиб кирди. Мана шунинг ишончи баробарида ўз умридан, унинг такрорланмаслигидан мамнунлик кайфияти пайдо бўлади:

Мен ўтган умрга ачинмай қўйдим,
Ҳеч кимда кўрмайин умримга ўхшаш:
Суйдим,
Эркаландим,
Айрилдим,
Куйдим,
Иззат нима билдим.
Шу-да бир яшаш!..

Ростдан ҳам, одамга яна нима керак? Лекин бу шеър, унинг катта инсоний хулосаси «Қатра» шеърисидаги «Нима бўлсин, шу етим қатра, менман, менман, мен ўзим фақат», деган драматик сатрларга қанчалар ўхшамайди. Лекин ўхшамаслик бошқа. Ўхшашлик бошқа. Бу бир қалбнинг икки такрорланмас лаҳзадаги бир-бирова асло ўхшамас туғени. Ҳар лаҳза ўз такрорланмас кайфиятига эга. Зулфия шу такрорланмас лаҳза кайфиятини заковат ва закийлик билан илғаб олади. У шеър ёзиш керак деган

бир вазифа билан эмас, шеър ёзмасликнинг иложи қолмаганидан, лаҳзанинг даъватига дош беролмай, ички мажбурият чақирғи билан ёзади. Шунинг учун у лаҳзаларнинг такрорланмас ўта зиддиятли кайфиятларини тиниқ илғаб олади.

Зулфиянинг шеъриятида яна бир изтиробли, зиддиятли, нотинч руҳий оқим бор. Бу оқим шоир қалбидан ўтади. У ўзни излаш оқими. Қалбнинг замон билан талашлари.

Шу кунларда баҳорга зорман,
Навжувонлик ўти танда йўқ.
Куз сингари заъфар рухсорман,
Мевалар ҳам шохлардан узуқ.

Унинг руҳини таннинг хасталиги эзади. Аллақандай нотинч, безовта ўйлар жонни бурдалайди. «Нега жимиб қолдинг хаста мунғайиб!» Шунда у «мушкул севги», «мушкул саодат»нинг гўзал ва бошқаларда учрамаган реал ҳиссиётларини чиза бошлайди. Одатда унинг бундай шеърлари руҳий қарама-қаршилиқларга тўлиқ бўлади:

Қалбда қўрғошиндай ётиб ҳасратим,
Кўзларим жаҳонга бахтиёр боқар...

Зулфия ўз ҳаётининг психологик теран ҳақиқатини мана шундай ифодалайди. У мана шундай руҳий изтироблар қийнаган чоқда юпанчни катта ҳаётдан, одамлардан, ижоддан излайди. Ҳаётга сўнмаган умид билан қарайди. Узини истиқболнинг қучоғига ташлайди:

Нечун шамол каби тезмас қадамим,
Кўзу қулоқ бўлиб кезмайман тинмай?
Нечун саҳро сўзин, тошлар нафасин,
Дўстлар ўтовларин яшайман билмай?

Зулфия ижодкор сифатида ўзига нисбатан шундай аёвсиз. У ўтган дамларни қанчалик қадрласа, олтин дамлар каби юракда асраса, бугуннинг, келажакнинг ҳам нафасларини шунчалар азиз кўради. Фурساتнинг мазмунини ўлмас сўзларга кўчиришга интилади. «Мен шодликни олмайман пудрат, Югура-

ман қалб билан вақдан», дейди Зулфия «Исён» деган шеърда. Яна қалб билан вақт... ўша абадий ўлмас мавзу. Бири яратаман дейди, бошқаси емираман дейди. Лекин одам ўз асарини вақт емиролмайдиган қилиб ҳам яратолади. Шунинг учун ҳам яшаш, яратиш доимо азиз, бебаҳо.

Иброҳим Ғафуров

ОҲ, ИЖОД, ДАРДГИНАМ

Оҳ, ижод, дардгинам!
Сен менинг оромим рақиби —
Уйқусиз тунларим ёритган шамчироғ!
Муқаддас танҳолик ҳабиби,
Гоҳ чорлаб, гоҳ дейман «кет йироғ!»

Эй менинг умримнинг эгови,
Эй қалбим дардига бир малҳам,
Мен уйқу истайман,
Шеър дови бўласан.
Кетмайсан қувсам ҳам!

Қаламни ташлайман сўндириб мен чироғ,
Фикрдан ёрилгич бошимни кўрпзга ўрайман.
Ўйларим, чулдироқ қушларим, кетингиз,
Сизда-ку бор қанот?
Мен ухлай, менга ҳам насибдир
ухламоқ?

Йўқ!

Юрак бош билан қилар жанг,
Ўртада қон юрар тинмайин ўт оқин.
Фикрлар лашкари ҳолимни этар танг.
Чарчайман, ахир мен гар шоир, бир хотин,
Ақалли уйқунинг амрига кирайин!
Йўқ! Қонда шу аёл қудрати
Денгизнинг тўлқини сингари
Уйқуни отади бедорлик соҳили тошига
Ва мени етаклар қоғозим қошига,
Мен эсам кўзимни очмайин,
Мадорсиз қўл билан ёқаман чироғим;

Итқитган қаламни ахтариб топмайин
Шивирлаб айтаман илҳомнинг тафобин!

Оҳ, ижод алами!

Тун бўйи шу зайил

Сен билан гоҳ тотув,

Гоҳ рақиб,

Яна мук тушаман назмнинг машқиға.

Ва лекин энг синчков мунаққид —

Эрта бор!

Ҳар мисра тушади яна дил шафқатсиз дастига:

Мисраға далалар нафаси кирмаса,

Инсонлар юраги ловуллаб турмаса;

На давр, на меҳнат, на шодлик, замона қаламни
сурмаса,

Бир пулдир, меҳнату дарду шеър, тун умри...

Ўқийман ёзганим,—

Ўйлаб ҳам турмайин йиртаман парчалаб!

Бахт йўқлаб:

Оҳ, ижод

Агар қалб дардидан таваллуд бўлолсанг,

Сенга дуч ҳар юрак торини тополсанг,

Шеър бўлиб эл ичра юраман ярақлаб,

Уйқудан ҳусн олган аёлдан ўктамроқ.

О, ижод алами, дардлари,

Сен тушдай қоласан тун ичра.

Мен эсам ўзимни сезаман тонгдан ҳам гўзалроқ.

У чоқда мен шеърман!

Шеър эса меҳнатим, шуҳратим, тақдирим ва
чеҳрам.

24. VI. 76

ҲАРОРАТ

Ҳарорат не ўзи?
Ҳарорат, ҳарорат,
Бир жаҳон оғушда сезасан ўзингни.
Тупроғинг кўксини тутуди ажиб куй, малоҳат,
Минг баҳор жамоли тиндирар кўзингни!
Ҳарорат не ўзи?
Ҳарорат,
Ҳарорат!
Ё меҳр маст этган кўзларнинг боқиши,
Кўксингни тоғ этган самимий мулоқат,
Минг дилда бир тонгнинг нурларин оқиши?
Ҳарорат! Минг йиллар тах-тахни тўлдириб,
Безавол ётган ҳис эмасми ҳарорат?
Асрлар бўрони илдиз-ла суғуриб
Ололмай танг қолган кучмасми ҳарорат?
Ҳарорат,
Ҳарорат!
Сен қуёш умрига тенгмисан,
Жисмингда минг авлод қалбининг чўғи бор.
Бир осмон юлдузни қамраган океандай
кенгмисан,
Ҳар эзгу инсонга порлаган зарранг бор?
Ҳарорат,
Ҳарорат!
Мен сени сезаман қонимда
Кўрганда фарзанд, дўст, қардошнинг юзини,
Сезаман ўқиган ва уққан онимда
Нур йўлдай дилпараст шеърлардан шоирнинг
кўзини.
Уйдаими, куйдаими, ўрмонми ё саҳро,

Қўналғам кун кафти, ё музнинг чангали.
Учраган ҳар одам,

янграган ҳар садо
Чорлайди ҳаётнинг баҳрига қонгали,
Ҳарорат, бу сенми?

Танҳолик туйғусин,
Заифлик, худбинлик иллатин сеҳр этган?
Элни ёв босса ҳам, гўдаклар уйқусин
Ардоқлаб, тонггача ўқ ясаб, шеър битган —
Зарбдор куч сенмасми, ҳарорат, ҳарорат?
Кўраман:

тупроғим кўксида қон томир сингари
Сахрога жон бериб оқади каналлар.
Нимадир қалбимни уйғотиб, баҳордан илгари
Кўзғатар вулқондай севинчабахш илҳомлар.
Хаёлдай ним шаффоф, фусункор ним оқшом,
Атрофда ўрмонми ё анжир, олма боғ,
Раққоса — руҳларни, завқларни этган ром,
Сеторми, қўбизми, цембалми ё рубоб —
Сўзлайди дилларга халқ дилин узатиб,
Маст этар оҳанглар сеҳри-ю камоли.
Тилин ҳам билмайсан,
Қўшиғи қонингни тезлатиб,
Борлиғинг иситар онанинг алласи мисоли.
Сен ўзни сезасан қудратга, кучга ёр.
Дўст уйи — ўз уйинг.

қўшиғи — ўз куйинг.
Қайғуси қиймалаб чекасан дард, озор,
Шодлиги нурларга тўлдиран дил уйинг.
Ҳарорат, бу сенми, муқаддас, ноёб ўт, ҳарорат?

Овозлар, оҳанглар, меҳмонлар, мезбонлар...
Ким солган бу эзгу одатлар чўғини дилларга?
Йўғириб бир ўтдан, ким қайси замонлар,
Сўнг, ширин яшанг, деб йўллаган элларга.
Ҳарорат!

Бугун ҳам висолдан яшнаимиз, яйраймиз,
Юраклар,
Кўзларда,
Қонларда сен олов,
Оловки, қуёшнинг умрига баробар!
Шу сабаб, эй дўстлар!
Кўзу қош сингари сизу биз,
Абадий елкадош,
Тақдирдош, биродар,—
Бош узра дўстлик деб аталган ҳарорат нур ялов.

ОЛТИН КУЗ

Севаман, олтин куз, севаман жондан,
Атлас табиатли гўзал чоғингни.
Дарахтлар либоси ранго-ранг, гулгун,
Кўзни эркалаган чаман боғингни.

Севаман, ерларга рангдор япроқлар
Юмшоқ ва ранг-баранг гилам тўшаса.
Гул тергандай териб барг қизалоқлар,
Қушлардай гурпанглаб яйраб ўйнаса.

Далада пахталар кумуши порлаб,
Момиқ юзларини қуёшга тутса.
Теримчи чечанлар этаклаб, қоплаб
Тоғдай хирмонларга келтириб тўкса —

Мен беҳад севаман! Енгим шимариб,
Қизлар орқасидан юраман мен ҳам.
Кенг водий қўйнида кўксим қабариб,
Яйрайман, нашъага тўламан бу дам.

Симоб тўлқинлари тутиб осмонни,
Муттасил ёмғирлар зериктирса ҳам,
Кумуш булоқларнинг сувлари сокин,
Қушлар инларига кириб олса дам.

Мен ғамгин боқмайман, кўнглимда баҳор,
Олтин япроқларга қараб толмайман.
Ясан келинчакдай ҳар бир дарахтни
Севаман! Нигоҳим уза олмайман.

Булут чодирини йиртиб, мўралаб,
Чиқса қуёш, кўкка бўламан мафтун.
Севаман нурларда пати ялтираб,
Оппоқ кабуғарлар қилсалар ўйин.

Тўзони ювилган бəрглар шамолда,
Рангини кўз-кўзлаб қилганда ҳузур,
Ҳозир тинган ёмғир томчиларида,
Олтин япроқларда ёниб тоза нур —

Гавҳар маржон каби ялтираб турса,
Мени ҳам ўрайди шеърий ҳаяжон!
Қуёшни қаршилаб чиқиб айвонга,
Нурларга кўмилиб юраман шодон.

Севаман, олтин куз, севаман жондан!
Товусдай безанган дарахт, боғларни!
Ёмғирли оқшоминг, қуёшли тонгинг,
Хаёлга чўмганим гўзал онларни!

1943

ПАЛАК

«Сенга мафтун бўлиб севиб қолганим,
Ишқинг оловида ўртанганим рост.
Сенинг ёдинг билан нафас олганим,
Исминг такрорлашга ўрганганим рост».

Дедингу, эй йигит, юзимга боқдинг,
Сендан узолмадим мен нигоҳимни.
Уша гўзал баҳор бағримни ёқдинг,
Энди ўзинг тингла тортган оҳимни!

Қизлар бўйи етса тикарди палак,
Мен сени севдиму олдим қўлимга.
Саватда товланар ранг-баранг ипак,
Баҳор нусха ташлар чизган гулимга...

Душман ажал тортиб келди Ватанга,
Бизнинг севгимизга ташлади ҳижрон.
Сен кетдинг яроғинг олиб елкангга,
Қайтаман, кут,— дединг,— ёв битган замон.

Сен-ла бирга кетди баҳор ҳам юрак,
Ёмон ваҳималар олди ҳушимни.
Келгач дилбар хатинг, хайрли дарак,
Умидим ўсди-ю, тикдим ишимни.

Уни тика бердим кечалар бедор,
Қаршимда суратинг, тортдим қатимни.
Хаёлимда сенсан доим, азиз ёр,
Ишқинг билан чекдим севгим хатини.

Ёвни тамом қилиб сен қайтсанг ғолиб,
Ишқда бирга тепгай биздаги юрак.
Сени қаршилагай қуёшдай ёниб,
Йўлингга кўз тутиб мен тиккан палак.

Сенинг дилларингга бергай ул ором,
Севгим армуғони бўлур умрбод.
Меҳрибон қўлимнинг санъати мудом
Сенинг рўпарангда турса бас, мен шод!

1943

КЕЧИР, ҚОЛДИМ ҒАФЛАТДА

Сени бирдан жонсиз кўрдим,
Жоним чиқди менинг-да.
Эс-хушимдан ажраб турдим,
Туйғум кетди сенинг-ла.

Кошки эди, мен бошингда
Турган бўлсам ўша дам.
Кирмасмидим мен қонингга,
Бермасмидим жонни ҳам.

Ажал деган бешафқатга
Кошки отсам ишқимни,
Тўлдирсам ҳам кўкни додга,
Сақласам мен бахтимни.

Кошки эди, сўнг қўлингда
Эркаланиб берсам жон.
Сўнгги нигоҳ сенда қолса,
Мен кўз юмсам беармон...

Яшаш сенинг ҳаққинг дедим,
Кечир, қолдим ғафлатда.
Йўқ эди-ку бўлмоқ маҳрум
Бизнинг илк мунис аҳдда?

1944

БАҲОР КЕЛДИ СЕНИ СҮРОҚЛАБ...

Салқин саҳарларда, бодом гулида,
Бинафша лабида, ерларда баҳор.
Қушларнинг парвози, елларнинг нози,
Бахмал водийларда, қирларда баҳор...

Қанча севар эдинг, бағрим, баҳорни,
Ўрик гулларининг эдинг мафтунни.
Ҳар уйғонган куртак ҳаёт берган каби
Кўзларингга суртиб ўпардинг уни.

Мана қимматлигим, яна баҳор келиб,
Сени излаб юрди, кезди сарсари.
Қишнинг ёқасидан тутиб сўради сени,
Ул ҳам ёш тўқди-ю, чекилди нари.

Сени излар экан, бўлиб шаббода,
Сен юрган боғларни қидириб чиқди.
Ёзиб кўрсатай деб ҳусн-кўркини,
Яшил қирғоқларни қидириб чиқди.

Топмай, сабри тугаб бўрон бўлди-ю,
Жарликларга олиб кетди бошини.
Фарҳод тоғларидан дарагинг излаб,
Сойларга қулатди тоғнинг тошини.

Қирларга илк чиққан қўйчивонлардан
Қайда шоир, дея айлади сўроқ.
Барида сукунат, маъюслик кўриб,
Ҳориб-чарчаб келди, тоқатлари тоқ...

Сўнгра жило бўлиб кирди ётоғимга,
Хулкар ва Омоннинг ўпди юзидан.
Сингиб ёш куйдирган заъфар ёноғимга
Секин хабар берди менга ўзидан.

Лекин ётоғимда сени тополмай,
Қолди бир нуқтага узоқ тикилиб.
Яна ел бўлди-ю кезиб сарсари,
Мендан сўрай кетди қалбимни тилиб:

«Қани мен келганда кулиб қаршилаб,
Қўшиғи мавжланиб бир дарё оққан?
«Бахтим борми» дея, яккаш сўроқлаб,
Мени шеърга ўраб суқланиб боққан?

Ўрик гулларига тўнмайди нега,
Елда ҳилпиратиб жингала сочин?
Нега мен келтирган шўх нашидага
Пешвоз чиқмайди у ёзиб қулочин?

Қандай ишққа тўлиб боқарди тонгга,
Камол топтирарди кенг хаёлимни.
Унинг рангдор, жозиб қўшиғида
Мудом кўрар эдим ўз жамолимни.

Қани ўша куйчи, хаёлчан йигит?
Нечун кўзингда ёш, туриб қолдинг лол.
Нечун қора либос, сочларингда оқ,
Нечун бу кўкламда сен паришонҳол?»

Қандай жавоб айтай, лолдир тилларим,
Баридан тутдим-у келдим қошингга.
У ҳам ғаминг билан кезди афтода,
Боқиб туролмайин қабринг тошига.

Аламда тутоқиб дарахтга кўчди,
Куртакни уйғотиб сўйлади ғамнок.
Сенинг ёдинг билан елиб беқарор,
Гуллар ғунчасини этди чок-чок.

Гулу райҳонларнинг таралди атри,
Самони қоплади майин бир кўшиқ.
Бу кўшиқ нақадар ошно, яқин,
Нақадар ҳаётбахш, оташга тўлиқ.

Баҳорга бурканган сен севган элда,
Овозинг янгради жўшқин, забардаст.
Ўлмаган экансан, жоним, сен ҳаёт,
Мен ҳам ҳали сенсиз олмадим нафас.

Ҳижронинг қалбимда, созинг қўлимда,
Ҳаётни куйлайман, чекинар алам.
Тунлар тушимдасан, кундуз ёдимда,
Мен ҳаёт эканман, ҳаётсан сен ҳам!

1945

КҮРГАНМИДИНГ КҮЗЛАРИМДА ЕШ!

Соғинганда излаб бир нишон,
Қабринг томон олар эдим йўл.
Келтирардинг менга бир замон,
Энди ҳар чоғ мен элтаман гул.

Келдим. Узоқ қолдим мен сокин,
Сенинг азиз бошингда ёлғиз,
Осмон тиниқ эди ва локин,
Парча булут етиб келиб тез,

Кўкда менинг бошимда туриб
Гўё юрагимдай қалқди у.
Кўзимдаги ёшимни кўриб
У ҳам тўкди ёшини дув-дув.

Биз йиғладик тепангда шу кун.
Келдингми, деб кўтармадинг бош.
Айт-чи, сен-ла бахтиёр онлар,
Кўрганмидинг кўзимда бир ёш?

1945

СЕН ҚАЙДАСАН, ЮРАГИМ

Қалб бўлганда йироқда,
Ирода экан ожиз.
Дўстлар ҳам кўп атрофда,
Аммо мен якка-ёлғиз...

Бирдан қалбим кексариб,
Қон ҳам қочди юзимдан.
Сен, сирдошни ахтариб,
Хаёл кетар изингдан.

Қайга кетдинг, юрагим,
Битди бардош ва тоқат.
Сухбатингдир тилагим,
Дилда ҳасратим қат-қат.

Кўпдир айтажак сўзим,
Ўгитларингга зормен.
Йиғлайсан деб дўстларим
Таъна қилар. Нетай мен!

Совуш бермайди менга,
Ёқиб кетганинг олов.
Нетай, етмайман сенга,
Ўртага ташланган ғов.

Ишққа маскан юрагим,
Тошиб бер, деб қистайди.
Нима қилай, бераҳм —
Руҳим сени истайди.

1945

ЎРИК ГУЛЛАГАНДА

«Деразамнинг олдида бир туп
Ўрик оппоқ бўлиб гуллади...»
Гулни кўриб ишқпараст қалбим,
Минг айтилган дарддан куйлади.

Севги қурғур бунча зўр экан,
Ҳижрон қўшар экан ҳарорат.
Ўлгудайин муштоқ бўлибман —
Висолиннга, йўқ чоғи тоқат.

Сени қўмсаб оқшом чоғида
Кириб келдим шу таниш уйга.
Биз бир чоқлар яшаган уйда
Тунаб қолдим хаёл-ла бирга.

Бунча иссиқ, бунча ҳам шинам
Ёшлик кечган торгина шу жой.
Бунда яшар ажиб онлардан,
Ишқ-ла ўтган тунлардан чирой.

Ҳар бурчаги элитар ҳушим,
Нақадарлик ошно, яқин.
Худди тунда камолга етган
Қўшиғингда чақнаган чақин.

Бунда ҳаёт — илҳом онлари
Қаламингдан тўкилган гавҳар.
Гул бўйини олганда шамол
Рашкка тўлиб тўнган у кўзлар.

Сен тугатгач, чанқоқлик билан
Ўқиб мафтун бўлганим ҳаёт.
«Қалай деган» бўлиб термулган
Кўзларингнинг оташи ҳаёт.

Ҳали ҳаёт, такрор ўқиркан,
Завққа тўлиб яйраган кўксим.
Юзингдаги улуғвор, майин,
Бир жаҳонга арзир табассум.

Бари ҳаёт, муҳаббат каби,
Ҳамма ерда кўринар изинг.
Паррандалар нағма куйида,
Жаранглайди товушинг, сўзинг.

Мени ўраб олди ҳаяжон,
Яна ортди севгининг кучи.
Шарқ қизариб, чиқмоқда қуёш,
Олтинланди теракнинг учи.

Сен куйлаган ўрик шу кеча
Бурканди оқ — оппоқ чечакка.
Мен қадрдон хотира билан
Жўнаб кетдим уйимга якка.

1947

СОҒИНГАНДА

Қанча бўлди кўрмаганимга,
Эй қалбимнинг дилбари шоир!
Қанча бўлди бирга ўлтириб,
Сўзлашмадик дилларга доир.

Дил-чи, дилим унутиб бўлмас
Ишқ қўшиғи ёзилган китоб.
Хаёл хиёл чертиб ўтдим —
Топиб бер деб қилади хитоб. —

Иккимизга маълум бир қудрат
Йиллар ўта сенга тортади.
Унутайин дейману, фақат
Дилда унинг ўти ортади.

Ҳам табиат, ҳам дўст, ҳам рақиб —
Барчасини қолдириб доғда,
Кўришсагу яна тирилса
Уша ўлган бўса дудоғда.

Юрагимнинг шоҳи деб сени,
Майли, бу гал ўзим тиз чўксам.
Ҳузурингда бахтдан тебраниб,
Ишқ ва соғинч ёшини тўксам.

1950

ФОНТАН ОЛДИДА

Гўзал оқшом,
Ой, юлдуз сузар,
Чироқлардан олиб нурина.
Салқин боғда,
Фонтан ёнида
Икки ёш қалб сўзлар севгини.

Фонтан шодлик каби қайнайди,
Сочилади гавҳар доналар.
Нақадар соз,
Бахтиёр замон,
Муҳаббатга ётдир нолалар.

Ой ҳам ботди,
Янги тонг отди,
Ҳамма ёққа нур сочди қуёш.
Севги тўла,
Шод юрак билан
Дастгоҳига кетди икки ёш...

1951

ТИНГЛА, БУЛБУЛ

Булбул сайрар, ирмоқ куйлар, ўйнар ел,
Ҳамма ёққа нур тўлганга ўхшайди.
Ширин куйга тўлиб кетди маъсум дил,
Севги унга ёр бўлганга ўхшайди.

— Тўхта, булбул, мен куйлайин, жон булбул,
Сен тинглагин қалбимдаги торимни.
Баҳор десам, рашк қилмасин чаман гул,
Юрагимга кириб олган ёримни.

Мен ёр севдим, ишқ ўради ўйимни,
Эрка дилнинг тўлқинига қулоқ сол.
Сен бийронсан, лекин менинг куйимнинг —
Кўрки бўлган садоқатдан сабоқ ол...

1951

ЮРАГИМГА ЯҚИН КИШИЛАР

Шаҳрим кўчасидан мен шод бораман,
Катта ҳаёт қайноқ,

сершовқин, гавжум,
Москва кўчасидай нурга кўмилган,
Машиналар занжири узилмас бир зум.
Одамлар дарёси оқар ёнимдан,
Қарайман:

ҳаммаси-ҳаммаси таниш,
Билмайман исмин ҳам, касбин ҳам, аммо,
Биламан барида буюк интилиш:
Эртани бугунга келтирмақ учун
Бугундан гўзалроқ дамга шошади.
Ҳаётда ҳали ҳеч тарих кўрмаган
Зафар китобидан варақ очади.

Танишларим қанча?

Сўрдим ўзимдан,
Менга жавоб қилди порлаган қуёш:
«Менинг нурим кирган ҳамма ер таниш,
Баҳра олган жоннинг ҳаммаси қардош!»
Ана... Коммунизм шуъласи юзда,
Туркман қиз қуёшдан туриб илгари,
Кўтарма кранда юксак уйларни
Офтобга тутаркан қўшиқ сингари,
Дилга сиғмай кетиб дўстлик ғурури
Тезроқ қуриш учун узатаман ғишт.
Қарайман:

пахтазор,
буғдойзорларда
Бутун ўлка бўйлаб қизғин борар иш.

Юртим харитаси — менинг юрагим,
Энг узоқ бурчи ҳам таниш ва яқин.
Муқаддас гавҳардай сақлайман унда
Икки юз миллионли халқ муҳаббатин!

Узоқ Шарқ,
Сахалин,
Бокуда юриб
Кўраман энг яқин қадрдон дўстни.
Билмайман:

бу совет кишиларисиз
Қайдан олар эдим қалбимга ўтни!
Шу қалб куйи бўлиб
гоҳ оқшом,
гоҳ тонг

Дўстлар эшигидан кириб бораман,
Ҳар ерда муҳаббат ва ҳаёт берган
Яқин кишиларни топа оламан!
Заводда,

колхозда,
давлат бошида,
Менинг юрагимга яқин кишилар,
Бахтиёр бўлардим
шеърларим билан
Шу дўстлар қалбига киролсам агар...

1954

ЎҒЛИМ, СИРА БЎЛМАЙДИ УРУШ

Тўлишарми ўлкада баҳор,
Қуёш кезар осмон кўксида.
Қалдирғочлар қанотми қоқар,
Ундан соя лаби устида.

Мана, ўғлим лаби устида
Қалдирғочнинг майин қаноти.
Успириним тоза кўксида,
Кунда ошар янги ҳис тотти.

Бўйи ошиб кетди бўйимдан,
Боса олар кўксига бошим.
Севгим қуриб берган уйимда,
Ўсди менинг катта йўлдошим.

Юрак тўла шодлик, меҳр, бахт,
Унинг кўзларига боқаман.
Нигоҳидай тиниқ ва ёрқин
Орзу тўлқинида оқаман.

Орзулари қалбимга зийнат,
Ҳаётидир кўзим қораси.
Ўкинаман, баъзида фақат,
Ёнида йўқ унинг отаси.

Уруш! Номинг ўчсин жаҳонда,
Ҳамон битмас сен солган алам.
Сен туфайли кўп хонадонда
Ота номли буюк шодлик кам.

Юлдинг ота демак бахтини,
Жуда мурғак гўдақларимдан.
Яхши ҳам бор шундай Ватани,
Далда бўлди юракларимга.

Ота бўлиб солдим мен йўлга,
Она бўлиб меҳримга олдим.
Мана, юртга ўғил ўстирган
Бир давлатмаңд бой бўлиб қолдим.

Қанча ишонч, умид бахш этар,
Ҳам Ватанга, ҳам менга бу дил.
Қоя каби ёнимдан чиқиб,
Суян,— дейди,— кифтимга дадил.

Мен онаман, менинг юрагим
Фарзандларим қувончига кон.
Дил орзиқар, баъзан тилагим
Ваҳималар ўраган замон.

Йўқ, урушнинг номи ҳам ўчсин,
Менинг ўғлим керак ҳаётга.
Истамайман, унинг дудлари
Қўнсин лаби узра қанотга.

Бас, бас, эзгу оналар қалби,
Яшай олсин беҳавф, бахт билан.
Меҳнатимиз, ғазаб, севгимиз
Тинчлик, дейди бутун халқ билан.

Кўкрак сути ва меҳнат билан
Биз жаҳонга берганмиз турмуш.
Она қалби оёққа турса,
Ўғлим, сира бўлмайди уруш!

1954

Н У Р

Онам меҳр тўла дил амри билан,
Ухла, деб сўндириб кетди чироқни
Ва лекин кўзларим олдида бирдан
Очди поёни йўқ яқин-йироқни.

Чироқсиз уйда ҳам ёруғ дил билан
Кезиб чиқиш мумкин жаҳонни бутун.
Тақдирингда зулмат қолмаган экан,
Тунда ҳам бир нурли шеър ёзиш мумкин.

Кекса кўнгли тинчиб ухласин, майли,
Чироқни ёқмадим қайта меъ туриб.
Ўзи илк танитган инсон туфайли
Дилимда нур ёнар ҳеч сўнмас бўлиб.

Ўзи ўргатганди: «Замонда, элда
Ундай бизга ғамхўр инсон ўтмаган.
Ленинни кўрмаган халқлар минг тилда
Доҳийга аталган қўшиқ куйлаган.

Узоқда ва ҳатто сургун, қувғинда,
Турмаларда ўзи зиёдан маҳрум,
Бизнинг кўзимизга бермоқ учун нур
Кураш, фикрлашдан тинмаган бир зум...»

Мана, масофалар, зўр йиллар ўтиб,
Уша нур менинг ҳам кўзимда қолди.
Умримдан ҳам ортар ёрқинликни дил —
Биламан, фақат шу, шу нурдан олди.

Ҳаётим, ишларим, ижодимда ул,
Отадай илгари бошлаб юрибди.
Ҳозир сиз ўқиган шеърнинг ҳам ҳар йўл
Байтида ўша нур порлаб турибди.

1957

БУЮК ТУҒИЛИШ

Кўз илғамас дала, оппоқ пахтазор,
Ишлаб ҳоригандай сирғилар офтоб.
Пахта булутини шопириб бир чол
Қуритади уни, олтинни.

Шу тоб —

Узоқ мамлакатдан келган бир меҳмон,
Нақ чол ҳузурида тўхтади мамнун.
Ота алиқ олди саломга, шу он,
Кекса юзин тутди табассум бутун.

Фасллар юкини содиқ сақлаган
Баланд қоя каби мағрур турар чол.
Соқол — пахтасидай, кумуш; кўзлари
Милтирарди кузнинг офтоби мисол.

Меҳмон сўраб қолди отанинг ёшин,
Чол қаддин ростлади гўё азим тоғ.
— Мана, Октябрга қирқ тўлди чоғи!
Мен ҳам шу ёшдаман, айт, қизим шундоғ!

Қиз ҳам шундоғ деди меҳмон тилида.
Чолнинг қўлин сиқиб сўзлади меҳмон:
— Буюк туғилиш бу! Шу ёш нафасдан
Яшариб келмоқда бизнинг ҳам замон.

Совет Осиёсин ҳар бурчида мен
Кўрдим худди сиздай қирқ ёшлиларни,
Ленин кўзларининг сўнмас ўтини
Сақлаб қолган дили қуёшлиларни!

1957

УША ҚУЁШ ПАРЧАСИ ЭДИ

Қиз йиғинда паранжи отди,
Жизғин бўлди оловда чачвон.
Атроф тўла одамга боқди,
Нақ булутдан чиққан ойсимон.

Ойдай ёрқин йўл олди уйга,
Табассумда нурли кўзлари.
Дилни солиб янги бир куйга,
Ҳамон янграб нотик сўзлари.

Қалбидаги янги ҳарорат
Ҳаёт бўлиб элтар илгари.
Таниш тор кўчага ниҳоят
Шод отилди чақмоқ сингари.

Ўт парчани таниди ота,
Авзойини ўради булут.
Эшик шарт ёпилди,
 унинг ортида
Ҳансиради ота ва сукут.

Қиз шодлигин муздай уфурган
Нафрат,
 қарғиш нафаси ютди.
Лекин дилда,
 қонда қулф урган
Янги олов борлигин тутди.
Чақмоқ урган тўлқин ҳам ҳар чоғ
Яна топиб кетади йўлин —
На тўсолган суръатини тоғ,
На ютолган булутлар ўтин.

Қиз ҳам шундай
остонасида
Турди тўниб ёпиқ эшикка,
Қуёшдан узилган сайёра —
Каби танҳо жигари тилка:

Ўз отаси ўгирди юзин,
Этди уйи,
меҳридан маҳрум.
Тушунчаси нур олгани-чун
Наҳот бўлса лаънатга маҳкум?

Нотиқ айтган оловли сўзлар,
Қиз қалбида кетди жаранглаб.
Тикка чиқди қиз йўлга, кўзлар
Бахмал юлдуз каби чарақлаб.

Чопиб кетди қиз чўғдай бўлиб,
Қулоқ солмай лаънат, фарёдга.
Нур узатган қўлга ишониб,
Ўзин отди янги ҳаётга.

* * *

Хиёл ҳорғин,
ўтаб хизматин
Ўтдай ёниб келади аёл.
Парт бўлишдан қўрққан шу ўтни
Кутиб олар эшигида чол.

Қари-қартанг ва ногиронлар
Мақтаганда министр қизин,
Ўт таптидан қўрққани онлар
Эсга тушиб чол койир ўзин.

Октябрнинг қизи дер Қуёш,
Чол ҳам қалбдан билади энди:
Қизи дилин шер қилган оташ
Ўша Қуёш парчаси эди.

1957

РАШК

Ултирибман дарё бўйида,
Юрагимда рашк билан ҳавас.
Дарё оқиб борар... қўйнида
Қуёш нури, баҳорги нафас.

Йўқ, рашкимни қўзғатган бумас!
Чунки, мен ҳам халқ денгизида
Баҳор нафасин ҳам сезаман.
Дарё оқиб ётар изида,
Мен истасам жаҳон кезаман.

Лим-лим сувдан узолмайман кўз,
Тўлқинларда тирик ҳаяжон.
Қуёш миллион ва миллион юлдуз
Бўлиб унга сочилган маржон...

Тепасида учар гала қуш,
Арғимчоғин дарёга солиб.
Тоғ еллари уриб ўтар тўш,
Салқинидан шаҳарга олиб.

Йўқ, рашкимни қўзғатган бумас!
Ишқ ва ҳижрон оловларидан
Омон чиққан қайноқ дилим бор,
Мен қуёшли эл фарзандиман,
Бохтлиманки, ёниқ нафас ёр.

Нигоҳ кетар тўлқинлар билан,
Соҳилларга суқ билан қараб.

Қўлда кетмон, бир чол дарёдан
Боғига сув очади яйраб.

Кумуш сочдай ёйилар сув ҳам,
Қуйилади тупроқ қўйнига.
Менинг қалбим рашк бўлиб шу дам
Осилади сувнинг бўйнига.

Ҳовуч-ҳовуч ичади қизча,
Сероб бўлиб кетар ташна лаб.
Шеърим ўқиб бир ҳовуч сувча
Баҳра олармикан бирон қалб?—

Шу рашк мени қийнар бу нафас!..

1958

УҚУВЧИМГА

Юрак ниҳол олов қўйнида
Ёнар, кулар, яшнарди шайдо.
Орзу, ҳиснинг соф ўйинида,
Илк шеърларим бўларди пайдо.

Шеъринг мурғак, лекин дилинг соз,
Нафасингда, дедингиз, ўт бор.
Ёниб куйлаш шоирликка хос,
Ўсгин, совиш билмагин зинҳор.

Бў оташни бағримдан олиб,
Водийларга, гулларга бердим.
Тўқувчини қўшиққа солиб,
Қўриқ ерлар бағрига кирдим.

Ишқ ҳақиқат қудрати гўё
Менинг билан тебратди қалам.
Қўшиқларим билмай ғаш, риё,
Ошкор кулдим, ошкор чекдим ғам.

Дили шоир ҳассос бир элга,
Фарзандлигим нақл этар бурчим.
Халқ қалбидай бир гўзал шеърга
Етармикан ҳеч қачон кучим...

1959

МЕН ЧИЗОЛМАГАН СУРАТ

Мен йўлдаман, тинмагур юрак,
Янги шодлик, қўшиққа чанқоқ.
Ҳамма ерни кўрмоғим керак,
Гўё менга ҳамма ер муштоқ.

Қишлоқларни кездим, борлиғим
Жарангли дам сеҳрига мафтун,
Ватандош, сен бахтиёрлигим,
Сенсиз на куй, на ҳаёт бутун.

Қаҳрамонни чақирдим, ёндан
Товуш берди колхозчи аёл.
Еллар ювган юзида илҳом —
Мен ёзажак куйдан баркамол.

Офтоб олган дурра, чанг этик,
Дала, қуёш саҳовати бу!
Кўзи ўта боққан қалб етук
Замон ўзи! Ташвиш ҳам сулув!

Нурланади дағал бармоқлар,
Кўзларидан жон олар қўшиқ.
Қонидаги янги ирмоқлар
Замзамасин чизишга ранг йўқ!

Жасоратнинг баёни қай ранг,
Доноликнинг белгиси қай сўз,
Сухбатиде шеър ўқигандай
Юксаламан мен ҳам изма-из.

Ўз бахтидай вазмин бу зотда
Парпировчи қанот кўраман.
Ҳаёт ўзи, ўзи ҳаётда,
Мен ҳаётни чизмак бўламан.

Мен чизаман... нон, севги, меҳнат,
Дўстдай азиз аёл суратин.
Шу камтарин, шу улуғ санъат —
Менинг юртим, менинг шухратим.

1961

ОКЕАНДА

Океан, кема, қардош, дўст,
Хурмоларда маймунлар.
Офтоб сувда минг-минг кўз,
Нурдай равшан кўнгиллар.

Табиат этган сеҳр,
Қутулмоққа йўқ дармон.
Даврада қўшиқ, меҳр,
Ўқидандир сачрар гумон.

Илҳом куй бошда ялов,
Тўлқинларда табассум.
Сен, Ватан ўғли, дарров,
Недан чўчиб қолдинг жим?

Кулгу қочди юзингдан,
Гумонга бўлдингми қул?
Гумон менинг изимдан
Қолмас, бўлибманки тул.

Бил, у уйинг, болангдан
Олиб менга бермайди.
Бу муҳаббат йўлимас,
Дил у куйга кирмайди.

Сен, гумон, океандай қуч,
Тўлқин бўлиб от мени.
Танамда қирғоқдек куч,
Енгиб чиқаман сени.

Борлигимча қоламан,
Марҳумим сақлаб омон.
Диллардан жой оламан,
Ўзин кемирсин гумон!

Бомбей, 1961

ҚОЗОҒИСТОН УЛАНЛАРИ

Юрак ором истаб қолган ҳар дамни
Кўймоқ мумкин қайси чоҳнинг қаърига?
Ойлаб сукут қилган бу хит қаламни
Ёндирайин қайси ғазаб қаҳрига?

Нечун шамол каби тезмас қадамим,
Кўзу қулоқ бўлиб кезмайман тинмай?
Нечун саҳро сўзин, тошлар нафасин,
Дўстлар ўтовларин яшайман билмай?

Умрда ғафлатга қолган нафас йўқ,
Роҳат истагини йўлларга сочгум.
Ана, Олатовдан тўкилар қўшиқ,
Мен, қўшиқ гадоси, қалбимни очгум...

1962

КУКЧАТОВ

Кўкчатов тавсифин қозоқдан сўранг,
Менинг қалбим кўчиб, қамашди кўзим.
Нур макри, сув акси, ишқдай мовий ранг —
Табиат қулига айландим шу зум.

Бу ҳам кам, юракка чанг солиб ошкор,
Бу ер гўзаллигин чиқди шоири.
«Кўзгу керак бўлса Ойнакўлни ол,
Бунда сен кўрмаган ҳуснинг бор»,— деди.

Шу Ойнакўлингнинг тоши бўлай мен,
«Раққоса Қайин»лар ичра йўқолай.
Этақдан, киприкдан, сочдан торт, кейин
Мен ўтли сеҳрингни қўшиққа солай!

Бу ернинг тоғидан замонга боққан
Менинг икки кўзим нақ бир жуфт жайрон.
Меҳрим қайноқ елдай ёйилиб кетган —
Уфқни сиғдирсам, сиз бўлманг ҳайрон.

Ҳар сўқмоқ чорлайди қўшиқ йўлидай,
Энди қалб кўлдай тинч, қилмас замзама.
Арчаларнинг нурга чўзиқ қўлидай,
Ташна дил ҳар баргдан қилиб куй тамаъ —

Саҳро қуёшидай ёнади лов-лов,
Сўзлар алангада қолар пишғали,
Мен боқиб тураман тийрак, беаёв
Ўтдан омон чиқиб дилга тушғали.

Бунда ҳар дил боқар бургут сиёқли,
Тоғдай арслонтўшу булоқдай тиниқ,
Сукути вулқондай олов қаҳқаҳли,
Куйи тубсиз ором, илк ишқдай ёниқ.

Хўплам қимизингнинг жаннатдай кайфи
Минг битта баҳорни ёдимга солди.
Қай қиёқ, лолангнинг силади кафти,
Манглайдан умримнинг изи йўқолди.

Оппоқ қиз ўтовинг дилгинамга хуш,
Дўмбиранг онамдай ширин аллалар.
Танти дўст, машинанг бир кун кетсин бўш,
Ё у кўлга ташла — юрсин парилар.

Олиб кетма, яшил жаннат қўйнидан,
Олий дастурхонга минг қатла узур.
Сахийлик шоҳисан, бу бокира ер
Мунис нафасидан олайлик ҳузур.

Мезбон оқинимиз тоғдай турар тик,
Қийиқ кўзларида майин қатъият.
— Мушоира кутар овулда!— кетдик,
Шеърятга шеърхон ҳокимдир фақат.

Дил ташлаб, дил олиб мен тушдим йўлга,
Бургут сиёқлида тиниқ ашк қолди.
Қалбим нигоҳлари етмаган куйга,
Юрагимни тирнаб ажиб рашк қолди...

1962

БУЛУТ УЙИНИ

Мен булутни севмаганман,
Қолмаганман тўрида.
Ҳеч ажабмас озсам диндан
Қозоқ Эшик кўлида.

Паға булут изларини
Ушлаб кўрмагандим ҳеч.
Бунда қолсам юзларимни
Ювар эмиш тонг ва кеч.

Ҳарир рўмол бўлиб майин,
Уралармиш бўйнимга.
Тутқазармиш само найин,
Ел қанотин куйимга.

Қуёш нурин ҳовучида,
Ичирармиш чанқасам.
Кийгизармиш камалакдан
Камзул тикиб беқасам...

Мен боқаман ёрқин, кибор,
Булут кезар сарсарақ.
У гоҳ туғён қилган хаёл,
Гоҳ ел чуватган ипак.

Кўз олдимда атрофимда
Кезар тўсиб ер ҳуснин.
Лабларимда, пешонамда
Сезаман муз нафасин.

Кўлда сузар қайиқсимон,
Қурғоқ узра пиёда.
Ер сиғдирмас, қувар осмон,
Қарор топмас қиёда.

Кўк еtimi, паға булут,
Ўйинингда санъат йўқ.
Сеҳринг агар бўлса унут,
Кўк беғубор, тупроқ тўқ.

Қуёш, юлдуз рухсорини
Тўсмайсан кўзимиздан.
Сен тарк этсанг сеҳринг борин,
Деҳқонсан ўзимизда.

Мен қолмайман қучоғингда,
Сен изимдан тушасан.
Менинг Она тупроғимда
Дон, сув бўлиб жўшасан.

Бу тупроқда йўқ ятима,
Сарсари йўқ!
 Ўғиб туш!
Мен қайтаман ерга — элга,
Келгунингча хайр, хуш!..

1962

УКПАР ЖИҒАЛИ

Тўкиларми тошлардан томчи,
Ё чашмада ўйнар балиқлар.
Сайрарми боз Кулаш эгачи,
Ё шоирда шеър етилар?

Куйдай оқиб пардама-парда,
Қизлар келар экан биз томон.
Фурур ва ноз оҳу назарда
Келбатида ёш Қозоғистон.

Сочлардаги чўлпи шилдирар,
Сулув бошлар укпар жиғали.
Чўлпи сири сەҳрга солган
Устоз куйчи Авезов қани?

Қўш этаклар сирғилар аста,
Тошў тупроқ гул очар гўё.
Ним табассум, бодомқовоқдан
Дилга оқар ёқимтой зиё.

Оқ бўйинли етти оққушдай
Ёндан ўтишади солланиб.
Бир ёш дўстим оташ ташвишда,—
Қолса қайиқчига ёлланиб.

— Кимлар бу саф дала гуллари,
Сўз дағалдай, кўз берар савол.
— Колхозчилар! Қўноққа чоғи,
Ё хилватда интизор висол!..

Ёш дўст беҳал... Етти мўъжиза,
Етти ёққа кетар жилғадай.
Менда қолар шу ҳол, шу сурат,
Майин, кўркам укпар жиғадай.

Кўзда сурат, дилимда ёрқин,
Ажиб ўйлар аллалар мени.
Қандай кўркам қизлар авлодин
Ҳассос диди ва шоир дили!

Бу либосни зинҳор тарк этманг,
Шу кийимда тушсангиз пойтахт
Олмаота сулувларининг
Маликаси бўласиз албат!

* * *

Эс-эсимда, гўдак чоғимда
Дўппи кияр эдим жиғали.
Дўст удумин бошда тутмакни
Мерос берган Онамга балли!

1962

БАЛХАШ ОҚШОМИ

Меҳмон кутиб ҳорган куни тиниб ишчи Балхашнинг,
Қўнмоқчи ерга оқшом.

Юрагимга навбатини бериб ёниш-балқишнинг,
Уфққа ётди офтоб.

Қуёш, биздан гўзалликни ўйладингки, яширдинг,
Кечир, бу ўй беҳуда.

Куни бўйи бу ерлилар берган қўшиқ меҳрнинг
Кучи дилда биюда.

Гўдак, рақиб, тоғ ухласин, ким ухлар шоир элда,
Юрса бунда илҳоми.

Сахий кундуз тортиғиман, балиқчингдай соҳилда,
Тувғон Балхаш оқшоми!

Сувинг эрик сариғмойдай ё Темиртов пўлати,
Ўркач-ўркач тўлқинлар.

Ҳар балиқчи ёққан гулхан оқин ўтови каби
Мену балиқни чорлар.

Шеър туғилиш они мисол ҳуркмасин дея қармоқ,
Ардоғли чўкаман тиз.

«Балиқ ҳали кўлда сузар, буни ичатур, қўноқ!»
Балиқчи тутар қимиз.

«Бу гал тўрга тушган сенга, бахтингдан кўр,
бойбека!»

Мен шодман мисли гўдак.

Ойли тўлқин гўё балиқ, ортидан дил энтикар,
Бахт қандай бизга керак!

Балиқчи, мен — икки жуфт кўз кўлдан узмаймиз
нигоҳ,

Ой сувда нурли сўқмоқ.

— «Бахтинг адим экан»,— дейди қармоқни тортиб
қозоқ —

«Ўлжанг улкан, ол қўноқ!

Ийя, қардош, бахтим гўзал, ўзбек элатим сиёқ,

Ўлкам ҳар нарсага бой.

Бойвуччангни бошлаб бориб, бизларга ҳам бўл
қўноқ,

Ҳадя қилай сенга той...

Икки қўллаб берар балиқ — нақ уч ойли қўзидай,
Мунгли боқар жонталаб.

Тўлғанади, тангаларда ой сочилган юлдуздай,

Шўр ел эсар тик қараб.

Ижозат бер! Яшаб юрсин ҳаёт кўлига ташлай,

Қўшиқ севар озодлик.

Ишқли қизнинг табассуми йигит қалбга синггандай,

Тўлқинга шўнғир балиқ.

Балиқ қолсин, тангасидай ярқираган толени

Кетаман юртга олиб,

Нур сўқмоқда кўрсанг бехос юлдуз танли балиқни

Тутма сен, қармоқ солиб.

«Жақси, ташла, бизнинг юртдан ҳар тун сенга айтсин
куй,

Ой-мактубдан ўқиб юр!..»

Меҳнат, ҳаёт, дўстлик мадҳин ўқи.моқ-чун оқшом,
тун,

Бедор ўтай бир умр...

1962

Қ А Р М О Қ

Қозоғистон, қармоғинг
Сеҳр экан тушиб қолдим.
Балиқмасман, қурғоғинг,
Қуёшингдан тоб олдим.

Мен меҳр қармоғига
Ўзим келиб тушаман.
Чунки, ҳис туғёнидан
Жон топаман, жўшаман.

Қармоғингни чуватиб,
Тўқидим ундан ўлан.
Зора бир ўтовингда,
Қололсам ўлан билан.

1962

ҚАТРА

Кўздан, сўздан, қўллардан узоқ
Букун сенга тўлар эллик ёш.
Гўё майса эллик ёшлик нақ —
Эллик ёшдай боқади қуёш.

Қалам, қоғоз, ёзув ҳам гўё
Эллик ёшли етук ва яқин.
Ҳамма реал: хаёл ва рўё,
Ҳижрон, севги, ёғин ва чақин.

(О, араблар! Тасанно сизга,
Ҳикматингиз келди менга қўл.
Дебсиз: «Энг чўнг, узоқ масофа
Дил билан дил ора ётган йўл».

Шу чўнг, узоқ йўл бошидан ман,
Интиламан қалб билан қалбга.
Мен шеърдан кўприк ташлайман,
Узр айтиб доно арабга).

Пона мисол ёриб тақдиринг,
Мен кирмайман уйингга зинҳор,
Зеро, ҳеч он бахтинг ва меҳринг,
Фикринг чулғаб бермадим озор.

Лекин букун дўсту рақиб жам,
Ҳо дўст деб сев, ҳо рақиб деб қув.
Эртақларда бўлгандай мен ҳам
Келдим, бўлиб дилиннга ғулув.

Даркор эмас на пойгаҳ, на тўр,
Қатрага барг ҳам, коса ҳам жой...
Энди сени азоб ва ҳузур
Гирдобига олар ҳойнаҳой.

Бўш қадаҳни қўясан секин,
Шухрат-хурмат ва шаробдан маст.
Недур сенга етмайин лекин,
Бир нуқтага боқасан лоқайд.

Гўё ҳамма ғойиб бўлгандай,
Бирдан ўзинг сезасан ёлғиз.
Қўл чўзасан сипқормак-чун май,
Май тутайди ўтсиз, оловсиз.

Тутамоғи этар бетоқат
Ва кайфингдан қолмайди асар.
Чумки қадаҳ тубида томчи
Бир булбулнинг кўз ёши қадар —

Шаффоф, қуруқ, оташга тўлиқ
Алангасиз туради ёниб,
Унда шодлик, кайфу сафо йўқ,
Ичолмайсан бу майни қониб.

Ким билар, у не? Жигар қони,
Йиғланмаган кўзнинг ёшими?
Ё бўсадан ёт лаб фиғонин
Ўт жисмига яширинган нами?

Ё қўрқоқ ишқ, заиф журъатнинг
Икки бошга солган қамчиси.
Ё аёлнинг қалби ҳовурининг
Музга тегиб синган томчиси.

Нима бўлсин, шу етим қатра,
Менман, менман, мен ўзим фақат.
Сен бу туюқ оловдан сақлан,
Ичма, бу май на кайф, на-да бахт!

1961

ДАРАХТ

Бир дарахт турарди йўл чеккасида,
Шамол урар эди уни муттасил.
Аввал кўк, сўнг заъфар-хазон тусида,
Кўркини йўқотди... ҳамон урар ел.

Қурғади, букчайди курашда танҳо,
Зилол қонларидан қолмади зарра.
Шамол, шамол саваб қўймади аммо,
Илдиз-ла йиқилди охир бир зарбдан.

Энди ел бўшликда кезар дарбадар,
Танҳо қурбонининг қақшашин излаб...
Биламан, дарахтдай қуласам агар
Менинг ҳаёт боғим қолмас ҳувиллаб.

1963

УЙЛАР...

Йилларми бу — шошиб, шоширган.
Улкан улуш орқада қолмиш.
Ё бой берган бахтин яширин,
Йўллар мени шу кўйга солмиш?

Ё мен қучиб етмаган ҳаёт
Она каби эслатар бурчим.
Сероб қилмай битган бир булоқ
Ками битди ё қалбда кучим?

Игна билан мен қазиб қудуқ,
Ўша чашма — кўзни очаман.
Кор қилмаса қалбимдаги ўт,
Сочим ёқиб учқун сочаман.

Отам боши мисол оқ тоғдан,
Отқин сувдан юламан қудрат.
Бу кун каналга зор тупроқдан,
Ташналикни оламан пудрат.

Зангор кўкни бирдан сипқариб,
Ерни кунга тутаман кафтда.
Ойга фазо илмин сиғдириб,
Неварамдек оламан кифтга.

Халқ тақдирин бир жилғасидай
Ҳар инсондан тилайман баҳра.
Сув унутган қум заррасидай,
Умрим сочиб, ўкинмай қатра —

Ҳаво кесиб, чарчаган қушдай,
Қўниб, кўчиб, кезгум Ватаним
Ва меҳнатдан нақ ипакқуртдай,
Тўхтамасман, тинмаса қалбим...

1965

БИР САФ ОЛЧА

Бир саф олча гулда — нақ қатор гулхан,
Оқ ўт-ла ёнганда — тонг ҳусни ўчар.
Эрталаб боқаман: чирмаб оқ нурга,
Шаффоф қуёш ўзи ардоғли қучар.

Кундузи кўраман: ҳарир рўмолли,
Тўй либосли сафи — бир уфқ келин
Комсомол тўйими, ҳар шод рухсорли,
Кўзгуга оқарми ошиқиб, секин?

Оқшом эл тарқалиб, оққанда қуёш,
Оқ олтин карвони бўлиб кўринур:
Гул, келин, оқ олтин — наздимда йўлдош,
Бир лавҳа ҳаётдир — зийнат, нон, умр...

1965

О Қ Ш О М

Дала. Битди ишли оддий кун,
Овоз тўла сукут муаллақ.
Булут тараб тўқ қуёш юзин,
Атлас арқоғидай ол шафақ.

Худди куннинг бурч юмушидай,
Тарқалишар рўзғор бошлари.
Қанотланган баҳор қушидай,
Қайга шошсин севги ёшлари?

Пўлат издай ариқ лабида,
Худди иноқ ўсган жуфт ниҳол —
Йигит ва қиз. Қони, қалбида
Туғён сирдан мен очмайман фол.

Дамлар, оқшом каби шоширманг,
Севишганлар қолсин бир палла.
Еллар, сиз дил сирин сочирманг,
Бир дам ухла, вафодор дала!..

Сўниб битмай ҳусни тўлган кун,
Ҳилол чиқди шарқда уфққа.
Шундай:

тинмай дилда ўт, тўлқин,
Бахт тилаймиз янги қўшиққа!..

1965

ЭМИШ...

Эмиш: шуҳрат ўраб кемтик қисматим,
Кўзлардан узоқда сирқираб оқар.
Қалбда қўрғошиндай ётиб ҳасратим,
Кўзларим жаҳонга бахтиёр боқар.

Эмиш: ҳаёт менга аёл бахтидан
Тўлиқ косасини кўрмапти лойиқ.
Лекин қалбим тўккан шеър шуҳратидан
Бахтли аёл дермиш мени халойиқ...

Танда қўрғошин-ла юрганлар озми?

У жангчи танида, аёл дилида
Қарийб чоғак аср зангламай ётар.
Бахтнинг микт жилосин берган элида,
Ҳар бир жон жаҳонга толе ёр боқар.

Лиммо-лим қисматига бўлмаганлар ёр,
Кемтиклик ҳасратин биларми дардин!
Қалбни безаб кетган ишқда зўр бахт бор,
Юрак унутарми олтин дамларин?

Аёл бахти!

Мендай аёл бахтига
Тақдир маликани кўрганми лойиқ?
Халқ меҳрида, ёрман эл шуҳратига,
Бахтли аёл деса ҳақли халойиқ...

1965

ТУН

Ўзга юртда бунча қоронғу,
Узун бунча тун?
Юлдуз қатор чироғлар ёғду
Тўкмасми мен-чун?

«Хайрли кеч» тилаб мезбонлар
Кетар йўлига,
Топширишиб мени серардоғ
Хонам қўлига.

Шу хонада тунаш ҳам бурчим,
Ёт юртда танҳо,
Лекин мудом буюк таянчим,
Юртим нақ зиё —

Ўрар мени ёрқин оғушдай,
Қоронғу тунда.
Уясида сайраган қушдай,
Ёзаман шунда.

Ёзганимни минг сирга тўлиқ,
Ёт тун ўқирми?
Ўз тилида шўх ёки сўниқ
Қўшиқ тўқирми?

Ўқий берсин, ҳаммаси аниқ
Сатрларимда.
Чунки шундай муҳаббат ёниқ
Томирларимда.

1965

БОҒБОН

Боғбон гулзорида,
 Бор дунё унут,
Қўлида гулқайчи.
 Теша белбоғда.

Дарахт бор,
 Бултурги хас,
 Бу йилги ўт,
Капалак, ел, қуёш,
 Қурт ҳам бор боғда.

Бири озуқ гулга,
 Бириси ҳусн.

Бири атир берар,
 Бошқа бири — ранг.

Бири кемиради ҳаёт томирин.
Боғбон биридан шод,
 Биридан тажанг.

Теша билан патак илдизни қирқди,
Қурт, чиқитдан фориф этди тупроқни.
Ҳайкалтарош диди,
Чўнг ота меҳри
Билан оралади қайта гулбоғни.
Оралади...

 Кейин очилган гулдан
Танлаб-танлаб қирқди серзавқ,
 сераёв.

Узоқ-яқин тутиб қилди томоша.
Гул ёқут, нуқра, дур — ёнар нақ олов...
Боғбон супа узра қийиғин ёзиб,
Бир оғуш чаманни таратди аста.

Кўрди.

Танламадан ноёбин олиб,
Келинга тутгудай қилди гулдаста.
Чоғи, кекса ҳассос меҳнатидан шод
Боғдан чиқди.
Юриш — рақс тушган мисол.
Меҳнат меҳри, санъат ва гулзорининг
Тухфаси тутганга келмагай малол.

* * *

Шундай, шоир:

Бутун ўзи ва қайноқ
Ҳаётдан қалбида экар ўз боғин.
Ёт ўт, хасни янчар,
Терар гул.

Қачон

Топдим,— дер гавҳардай ёнган ноёбин?..

1965

БАЛКИ

Кўзингда чақмоққа ўхшаш ўтли нам,
Рангинг синиқиши, лаб титраши сир.
Балки, ҳисни бўғиб, ироданга жим
Ёлворасан, куч бер, бўлмай деб асир?

Кўмиб юбормоқчи сен тул ёшлигинг,
У — фақат яшнашга қодир табиат.
Балки, бахт бекаси атаган кишинг —
Руҳи ҳам истамас хазонинг бевақт?

Биласан, дарахтни синдирар бўрон,
Ниҳол бўлса, яна ўсар гуркираб.
Балки, йўқ таъналар, андиша, гумон,
Бахтга ҳаққинг ютар, дилинг зирқираб?

Ярим тақдир гўё синиқ кўзгумиш,
Ҳаёт тақозоси бахт бекамликдир.
Балки, тўққиз гулинг билмасдан сўлиш,
Пок ҳиснинг амрига кирмак керакдир?

1965

КУЗЛАРИ СУЗУК

Тўлқин ора яйрарди аёл,
Тушиб кетди денгизга узук.
Довул каби босиб минг хаёл,
Таҳликада кўзлари сузук.

Балиқ каби музлаб танаси,
Тубни тинтган кўзлар жиққа ёш.
Эмиш: эрин тўнғич ҳадяси,
Севги рамзи, эмиш, унда тош.

Мана кўз-кўз қилгани ҳаёт,
Эрка бахти сирғилди қўлдан.
Қараб туриб олди рабар, наҳот,
Севги шундай ботар тўлқинда?

Тубда,
узук узра минг тўлқин
Тош, қумлар-ла ўйнар бепарво.
Аёл севги рамзига тутқун
Ялт этган тош,
чиғаноқ гўё —

Узук бўлиб тортади тубга,
Чағалайдай шўнғийди жувон...
Узугини оқим қутбга
Олиб кетса, қувгудай шу он.
Оппоқ бармоқ қолиб яланғоч,
Солар дилга фожеъ ваҳима.
Гумбирлайди тўлқин бахтга оч,
Зарбасидан гўё тан қийма —

Кечиб тизма тоғ-тўлқинларин,
Қидиради аёл узукни...

Уйда эри санаб кунларни,
Соғинади кўзи сузукни...

17. VIII. 65,

МУҲАББАТ — БУ...

Ўзин олов кучидан қуёш
Хабар бериб чиқар осмонга
Ва нуридан қуёш-ла тенг ёш
Борлиқ тўлар янги камолга.

Муҳаббат ҳам... қадимги оташ.
Дилга тушиб янги ўт ёқар.
Ҳаловатинг, тинчинг кўриб ғаш,
Бирдан борин шу ўтга отар.

Сен қидириб топмадинг уни,
Йўлларига қўймадинг тузоқ.
Банд этмайди ҳеч кимнинг ҳусни,
Ўзи чирой бўлади бироқ.

Ахтарганга топилмас гавҳар,
Жар солишни ёқтирмас ҳассос.
Чўл гулидай чидамлиларга,
Садоқатли, софликка мерос.

Ҳеч ким билмас унга қай сўқмоқ,
Муюлишда дуч келар одам.
Баҳорнинг қай гулидан кутмоқ —
Ё қиш билан келиб у ҳамдам.

Муз жисмидан ҳарорат олиб,
Сени ёқиб қилар томоша?
Довул ичра гирдобда қолиб,
Учсанг мумкин фазолар оша.

Шу дамгача ўраган атроф
Қудрат, кўрки солар ҳайратга.
Қалб заифлик, қўрқоқликка ёт,
Айланасан эзгу ғайратга.

Ва истайсан сен ҳам ярқираб,
Шу ҳаётга бўлсанг ярашиқ.
Жаҳон ичра бир сени танлаб.
Изинг, йўлинг бўлиб қолди ишқ.

Ишчи бўлсанг бутун заводни
Кўтаришга қодир сезасан.
Деҳқон бўлсанг дала, уватни
Куйга солиб, толмай кезасан.

Севги номли ажиб бойликдай,
Сенга азиз гул, тикан, кун, тун.
Рухингдаги эркатойликдан
Енгил кўчар ҳар қандай мушкул.

Сен тоқ эмас — икки торли саз,
Бировга жон сенинг ҳаётинг.
Қўш қанот-ла қиласан парвоз,
Бошқа танда битта қанотинг.

Икки қанот орасида гоҳ
Денгиз ётиб, тоғлар чўкади.
Масофа ҳеч! Сен жуфт, ёнма-ён,
Ҳисни на тоғ, на сув тўсади.

Қош-кўздан ҳам яқинроқ сўқмоқ
Кўрсанг денгиз узра муаллақ,
Сузмаслигинг сен унутибоқ,
Ташланасан ва бўлмайсан ғарқ.

Бўронларнинг устидан юриб,
Гулдуракка соласан чақин.

Камалакдан нур кўприк қуриб,
Висолини қиласан яқин.

Мушкул бахтни яйраб, ардоқлаб,
Муқаддасдай тутасан қўлда.
Юз йил севиб, бўлсанг ҳам сероб,
Сен ташнасан сузсанг ҳам қўлда.

Афсус, тақдир сахиймас ҳар вақт,
Ҳаммагами мангу бахт жиға?
Хиёнат ё ҳижрондан карахт
Тўлғанасан мисли ўт жилға.

Қалбга худди болға тушгандай
Тонгга, тунга кирасан тикка:
Ўтда титраб, ёнасан музда,
Уринасан дунёга сиғмай,
Ўхшаб қафасдаги какликка.

Ёниб ўзи, ўт тушган уйдан
Фарзандини қутқарган мисол,
Ташланасан ҳимоясига.
Ё бахтлисан, ё бахтинг завол.

Ё сен севган киши қалби муз,
Сукутида ўтинг ютилув.
Сен ёнмакдан топасан ҳузур,
Сабринг бурда-бурда сўкилув.

Оташзада юракнинг кўзи,
Йўқликлардан олади топиб,
Севгига ёт сўзларнинг бари,
Ўчар ишқинг ўтида қолиб.

Ҳосил узра ёққан дўл каби
Ёғар баъзан бошга маломат.

Ишқ-чи, баҳор гиёҳи каби
Авж олади, топар камолот.

Мушкул севги кўтарган тоғдан
Сен боқасан мағрур бургутдай,
Озор, риё қолаз оёқда,
Тунга ташлаб кетилган тушдай.

Сенинг ишққа ошно юрагинг
Алангага ўрар туйғусин.
Севги, шодлик, изтироб дарди
Ўлгунингча давлат ва ҳусн.

Шундай севги —

Мушкул саодат,
Табиатнинг нодир тухфаси.
У бетакрор,
бетенг,
беодат,
Бир умрга кифоя фасл...

1965

ШАЛОЛА

Меҳнат берган олтин шодликдай,
Отилиб тошади шалола.
Шовқини илҳомдан ёрликдай,
Юракда кўтарар тарона.

Қайнайди ўзлигин йўқотиб,
Тўзитар осмонга кумуш чанг.
Қирғоққа тўлқиндан тош отиб,
Гўё у эрк учун қилар жанг.

Борлиқни тутади гулдурос,
Ҳаммани чулғайди эзгулик.
Қишдан муз олгандай ўч, қасос
Ҳаётбахш куч бўлиб кезгудек.

Бу кучга танг қолиб офтоб,
Ташлайди камалак ёйини.
Қулайди шалола сершитоб,
Ахтариб каналу сойини.

Югурар яшиндай, чақмоқдай,
Ахтарар канал, сой, наҳрни.
Бахтиёр, ёйилар қаймоқдай,
Топганда ташна лаб бағирни.

Наҳ шундай:
Умрни этиб боғ,
Оқасан куй-наҳрим, кўкракдан,
Фарзандим, шеъргинам, бор тезроқ,
Макон қур энг тоза юракда...

1968

ШАББОДА

Шаббода, мен сени кўрмайман,
Қўлимга тутмайман,
Жамолинг не тахлит, сўрмайман,
Жавобинг кутмайман.

Танимни сийпаган қўлингни
Қўлга бир олмадим.
Бемисол мулойим кулгингни
Қўшиққа солмадим.

Миннатсиз ороминг мисли жон,
Тасалли сезаман.
Тавсифинг тасвирлай деб ҳар он
Ранг излаб кезаман:

Сен наҳот раққоса парвози,
Ё қушнинг ҳаваси?
Сен наҳот куртакнинг овози,
Ё майса нафаси?

Сувларнинг қуёшга чўзилган
Минг ҳарир қўлими?
Юлдузнинг тупроққа умтилган
У нурли йўлими?

Ё севги нурлатган юракнинг
Жилваси бўлган куй?
Кўкракка тамшанган гўдакнинг
Оғзидан анқир бўй?

Ё паға булутнинг бебардош
Узилган этаги,
Ё кекса баҳорнинг мудом ёш
Сеҳрли эртаги?

Япроқни ўйнатиб ўтган куч
Сөнмасми, шаббода?
Ғунча лаб очмасми сен-ла дуч
Энг эзгу аснода?

Чирмаб ол, кел, бутун жуссамни,
Энг сахий, кенг қучоқ!
Суратинг чизмаган эсам-да,
Қалбимда очдинг боғ!

1968

УЗИМГА

Нега жимиб қолдинг, хаста мунғайиб,
Ўзингни урасан яккаш тўшакка.
Нега, келиб-келиб энди, нақ ғариб,
Курашда енгмоқчи бўласан якка?

Қани зукко хислат — ирода, ғурур,
Дўл, бўрон, ҳижронлар ўта кулган куч.
Қани ўт булоғи, кўзингдаги нур,
Зиқлик, хафақонлик қайдан келди дуч?

Йиллар ўтган бўлса, ундан нарига,
Кимда муқим қолмиш ўн саккиз ёши.
Катта тақдирингда ўтган кунларга
Такрор зеб берган ҳаёт наққоши.

Узоқ йўлда ким ҳам қолмайди толиб,
Бир дам дўст қатида ҳордиқ чиқаргин.
Меҳрингга чўзилган дил бўлса олиб,
Энг ёрқин йўлларга солиб юборгин.

Кел, куйсиз юракка қўшиқ бағишлаб,
Кулгисиз лабларга ўргат табассум.
Бахтинг соч, дард бўлса тишингга тишлаб,
Енга олсанг енгу бўлма ҳеч таслим.

Фақат сени тошдай тортган кунжакдан,
Қаламингга муҳтож дунёга отил.
Э ҳаким! Даво топ тошдан, чечакдан
Худоми, табиат барин эт хижил.

Бор вужуди ҳаёт, илтижо бу жон
Сендан ишларига тилайди умр.
Атомми, жонворми ё бўм-бўш осмон
Чангалидан унга бир шифо ундир...

Сен ўзинг жим ётма, бу кенг дунёда
Ҳали кўрар шодлик, қилар ишинг кўп.
Қитъадан қитъага кездинг пиёда,
Хотиранг қудуғин қазиш керак хўп.

Демак яшаш керак, ланжликни унут,
Дарё каби уйғоқ ҳаётга отил.
Энг нодир қўшиғинг зар баридан тут,
У менда!— деб чорлар олдда қанча йил.

1968

ОЙДИНДА

Чарх тўлганда ой кўкда
Боғчада бўлганмисиз?
Ним мовий шуъла кафтда
Дунёни кўрганмисиз?

Жилиб-жилмас тўлин ой,
Булут хаёлдай енгил,
Ой анҳорда қулун той,
Гилосда шиғил-шиғил.

Яхлит ойнадай бўлиб,
Ҳовузга ёйилган у.
Эгилсам — тубдан тўлиб
Ўзим чиқдим рўбарў:

Атрофим тўла саф-саф,
Минг-минг юлдуз ора ман.
Барин сидирға чайқаб,
Ерга судраб бораман.

Ерда новда, гул, барглар —
Акси кашта сингари.
Сел унутган кўлмаклар
Мисли ойнинг сингани —

Ёнади парча-парча...
Шабнам нақ ел сочган чўғ.
Ҳар нурда шодлик қанча,
Ҳар соя сирга тўлиғ.

Сайхонлар нақ нур майдон,
Уйқуда барча товуш.
Инида ухлар нодон,
Латофатни сезмас қуш.

Ўзимга ташлайман кўз:
Кўксим, қўлимда шуъла.
Осмонга тутаман юз,
Ел силар ёғду қўл-ла.

Эх, умр ярмин ютиб,
Ўтган тунлардами айб?
Энди бу кўркни тутиб,
Кундузга бермасам ҳайф!

1968

* * *

«Тўрга ташриф!»... дейсиз, жой не гап,
Юрак, фикр, меҳр олдида,
Биласиз-ку, диллар дил талаб,
Юртлар ошар дийдор дардида.

Дўст нигоҳда кўрсам ўзимни,
Маликадай тўрда сезаман.
Бир офтоб силаб кўзимни,
Бахтлар водийсида кезаман.

Илтифотли диллар тафтидан
Илҳом қайнар мисоли булоқ.
Шеърятнинг ёрқин тахтида
Кўринишдан бахт борми зўрроқ?

1968

СОҒИНИБ

Шу кунларда баҳорга зорман,
Навжувонлик ўти танда йўқ.
Куз сингари заъфар рухсорман,
Мевалар ҳам шохлардан узук.

Шу кунларда баҳорга зорман,
Тан-хасталик эзади руҳим.
Танҳо эмас, қаторда борман,
Яна нени излайди суқим?

Шу кунларда баҳорга зорман,
Шаффоф, ёрқин куй тилар кўнгул,
Яхшиямки, қаламга ёрман,
Сўзлаб турар бор дилимни ул.

Шу кунларда баҳорга зорман,
Ўз баҳорим каби бемисол,
Баҳор қайтмас, ёнувчи қорман,
Ё нўноқ қўл бутаган ниҳол.

Шу кунларда баҳорга зорман...

1969

МЕНИНГ ТОНГИМ

Она тупроқ оромда ётар,
Олиб тунги ризку қудратни.
Менинг тонгим қалбимда отар,
Ўйдан, кўздан ҳайдаб зулматни.

Тундан тонгни узиб оламан,
Катта бўлсин деб ишли куним.
Қоғоз узра саҳар ёяман,
Бағишлайман умрига қўним:

Ой қолдирган момиқ изларни,
Кўчираман шеърим сатрига.
Иситмовчи шўх юлдузларни
Пайвандлайман ернинг таптига.

Олов чеҳра қизлар қатида
Бахт тўқишга бераман фармон.
Токи яшаб инсон вақтида,
Қуёшга тик боқсин бизсимон.

Менинг тонгим бошланар тундан,
Кузатаман ғунча кулишин.
Тоғ ортида бошланар кундан
Япроқларда шабнам сўнишин.

Сийнадай оқ тонг уйғониши
Ҳуснига йўқ кундузда қиёс.
Саҳар бедор, қушнинг хониши
Ажиб шодлик, ёниқ эҳтирос.

Қай уйдадир йиғлади гўдак,
— Бер, онаси, хушбўй кўкракни!
Унга темир қанотлар керак,
Тарк этмак-чун бу тор йўргакни!

Узоқ-яқин деразаларда
Бирин-кетин ёнади чироқ.
Шошқин қадам, куй, пардаларда
Янги тонгга киради тупроқ.

Тундан юлган тонгим:
Гоҳ бир шеър,
Гоҳ ўқилган бир китоб бўлур,
Гоҳ умрнинг ўтган беҳосил
Саҳфасига бўм-бўш боб бўлур...

1968

ҲАЙКАЛ

*Тошкент область Оққўрғон
районидаги Ҳамид Олимжон номи
колхозда шоирга ҳайкал қўйилди.)*

Бу ерда шоирга қўйилди ҳайкал,
Инсон заковати, ақли, меҳри бу!
Кекса табиатга берилган сайқал,
Шеърят қудрати, санъат сеҳри бу.

Боқ, деб, қуёш, юлдуз, тоғ, далаларга,
Улим йиқитганини кўтарди халқи.
Энди мен ҳам фарзанд, невараларга,
Кўрсата оламан тоғдек тик қаддин.

Ана, юзда илҳом, қўлида қоғоз,
Ҳозир водий кезиб қўшиқ битгудай,
Сўзларига қайта берганга парвоз,
Ҳаёт-чун таъзимни дoston этгудай.

Ассалом! Айт, кимга бошимни эгай,
Кимларнинг қўлини суртай кўзимга?!
Чорак аср ўта келиб тирикдай,
Боқиб турганинг-чун сўлғин юзимга.

Қанча бизга сени қўймасдан яқин,
Ўртамизда ётган ҳижрон тошини —
Олиб ташлаб: сени гўё бир чақин,
Гўё нон, гўё сув, шеърдай, ёрқин
Дурдай кўтардилар азиз бошингни.

Бир улкан қалбдайсан, мард, алп сиёқли,
Йиллар қаритмапти, ҳамон кўркам, ёш,
Қанча кўрмаганинг тирик ҳаётни
Ёзиб ҳар юракка солгудай қуёш.

Бу — кафтда кўтарган яшнаган тупрок,
Сенинг номингдаги колхоз аталур.
Бунда шеърдай меҳнат талаб ҳар чаноқ,
Ҳар кун янги шодлик, бахт яратилур.

Сен бунда меҳмонмас, азиз фарзандсан,
Сафарбар суръатга тирик эмакдош,
Қанча жилд ва қанча минглаб варақдан
Чиқиб, тер тўкасан — деҳқонга йўлдош.

Сени бир кўрмаган, эшитмаган ҳам
Бунда сенсиз шонин этмайди баён,
Шухратни ўйламай, тебранган қалам,
Авлодга хизматдан қолмас ҳеч қачон.

Мағрур кўтарилдинг бошоқдай ўсиб,
Сен билан сафимиз яна зич, азим.
Мангулик-чун тақдир, шеъримни тутиб,
Халқингга ва сенга қиламан таъзим.

1968

ХУСУМАТ

Уйқу ўмраб олиб тупроқни,
Танҳо ҳоким бўлиб юрибдч.
Лекин кўзимдаги чироқни
Ўчиролмай заиф турибди.

Ишга солиб бутун ҳунарин,
Ҳамма ёққа сочди сукунат.
Барча товуш, барча нурларин,
Барча кеки, барча хусумат —

Зулматини устимга уйиб,
Бардошимга боқади ҳайрон.
Кўрпаларни бигиздай ўйиб,
Мен этаман қурганин вайрон.

У бир ўзи қилар томоша,
Кундузлардан яширганимни,
Гоҳ алашим киприклар оша
Қўрғошиндай тоширганимни...

1968

СУҚ

Ўтган кунларимга келар суқ, ҳавасим,

У — менинг қуёшдай ёшлигим.

Ўтган тунларимга келар суқ, ҳавасим,

У — ойдин шодлик, бебошлигим.

Думбуллик, жамол ҳам, бокира хаёл ҳам,

Ўктамлик, эркалик, жасорат.

Севгидан мастлик ҳам, ҳижрондан беҳол дам,

Ғафлатдан вайронлик, қаноат.

Долғали туйғулар оловли тўлқини,

Хилватлаб етаклаб юрганда,

Қонингнинг, қалбингнинг бахтиёр шовқини

Ақлингни кишанлаб турганда;

Офтобни хиралаб, қуёшдай кулган он,

Ўйлаган эдикми, жаҳонни?

Энди-чи, ўй, ишинг, шодлигинг бор жаҳон,

Баҳордай не ёқар бу қонни?

1968

НЕЧУК ТАЪНА

Эй сен, баҳорига куз бўлгур йироқ,
Нечун таъна ажин ҳақида?
Ахир, чўлмас ҳосил ўрилган тупроқ,
Ажин — жўяк ҳосил тагида.

Ажин муйғ, зор эмас, эмас нур, кўшиқ,
Ялпи тўйда ўтмайди умр.
Зотан, фасл билан ҳеч ишимиз йўқ,
Зарурини кашф этади дил.

Сен ўзинг фарзандин ҳуснин асири,
Бетоқатсан кўрмасанг кунда,
Шудир ажинини сезмаслик сири,
Таранг жамол қизда, ўғилда.

Ажининг мунча тез уруғлайди деб,
Эркатои, қилма сен таъна.
Бу — дадил қадамли авлодидан зеб,
Бу — аждоддан дурдай анъана.

1968

ЎҒИРЛАМАНГ ҚАЛАМИМ БИР КУН

«Ўғирлайман қаламинг бир кун!»
Ҳазилингиз кўчирди жоним,
Нақ яроқсиз қолардай бугун,
Сирқиради толе, имоним.

Ўғирламанг қаламим бир кун,
Мени этманг соқов ва чўлоқ.
Тақинчоғим, анжомим тўкин,
Бари қўлга, кўзга яқинроқ
Етар, олманг қаламим бир кун.

Мен Ҳофиздай улашмайман юрт!
Истеъдодим, қалбим сизларга.
Яхши номим, бахт-севинчим бут,
Барчасини берай қизларга.

Юрагимдан узайин парча
Ва келтириб шам деб тутайин.
Хоҳиш, қоҳиш, измингиз барча,
Барчасини кўзга суртайин —
Ўғирламанг қаламим бир кун.

Гар пахтадан тўлмаса режа
Сочларимни берайин қўшиб,
Сизга ором бермаса кеча,
Олинг мендан! Мен бедор жўшиб

Бахтингизни олай қаламга,
Очиб берай сизга қалбингиз.
Шухратини ёй оламга

Меҳнатингиз, севги, кашфингиз.
Ўғирламанг қаламим бир кун!

Қалам-ла мен тўқийман қўшиқ,
У — инсонга, элга хизматим.
Бурчин бекам адо этган йўқ,
Қарзим узар икки фарзандим.

Фарзанд меҳри ва қаламимни
Худо ҳаққи, қўйинг ўзимга.
Усиз қолсам, ўлди деб мани
Секин парда тортинг юзимга...

Ўғирламанг қаламим бир кун...

1968

ОРЗУГА АЙБ ЙУҚ...

Шу кунларда қалб қўшиққа тор,
Кунда битта ёзаман шеър.
Маъюси ҳам, ёрқини ҳам бор
Тупроқ, ҳаёт, юрак бу ахир!

Ёзганда-ку унутман, кўр-кар,
Фақат дилга соламан қулоқ.
Бузиб, ясаб, мисоли заргар,
Борин тўкиб... нуқта қўйибоқ,

Бир тингловчи қоламан излаб
Ва орқага тортар юрагим.
Уйғотибми, чорлабми, бўзлаб,
Топиб, фикринг келар сўрагим..

1968

ХОТИРА САТРАРИ

Бари унутилар,
унутилар тўйлар,
Кўкда булутлардан гўё беланчак ясаб
Сени аллалаган севинчлар баъзан.

Мақсад йўлидаги заҳмат унутилар,
Ишонган кишингдан келган сотқинлик,
Ҳатто ўтган ёшлик,

Ўтган умр чиқар хотирдан.
Лекин севги унутилмас,
Унутилмас ўлим,
Унутилмас уйинг вайрон бўлгани —
Қолар дилда доғдай мангу сирқираб!
Унутилмас сени вайроналикдан,
Тақдирнинг зарбидан, ҳайроналикдан
Меҳрибон бир қўлнинг суяб олгани,
Нақ висол дамидай қолар ярқираб.

Унутилмас дардни эслаш ҳам оғир:
Тошкент кўчасидан судралдим у кун,
Мудҳиш манзарадан оғриб нигоҳим,
Қулаган уйлардай парчаланди дил,
Қонимни тезлатди яширган оҳим.
Ҳар ёқда фарёддан оғир бир сукут
Оёғингдан чиққан сотқин бир муштан —
Кечаги осойиш ҳаёт тўкилмиш.

Севинч, орзуларга,
Ишқ, ташвишларга,
Нуқсонга ва шонга —

Хуллас, инсонга
Паноҳ чок-чокидан шу тонг сўкилмиш.

Машъум гулдирашни эшитаман гўё,
Гўё ер остидан улкан мусибат
Чиқиб тортгудай бор жонли оёғин.
Тинглайман: кийикдай сергак оналарнинг,
Ранги-қути ўчиб ота бағрига
Биқинган гўдакларнинг унсиз сўроғин.

Сергак сукунатдан мен гаранг ва лол,
Қон уришим исён,
 Нафасим фарёд,
Назарим кезувчи аланга бўлиб
Йиғлаб, сузиб юрар вайроналикда.
Меним кўҳна,
 беҳад қадрдон шаҳрим,
Аждод, авлодимга дахлсиз маҳрим
Фарзандлари қолди ҳайроналикда.

Унутилмас ҳеч вақт вайроналикдан,
Сени гирдоблаган ҳайроналикдан
Меҳрибон бир қўлнинг суяб олгани,
Сенинг музлайёзган мажруҳ жонингга,
Ҳалокатда қолган руҳ, имонингга
Қайта ҳаёт бериб офтоб солгани.
Шаҳрим кўчасида кезаман букун.
Тоғлардан тўкилган шалоладай тик,
Нурга тўлган уйлар сеҳрлар нигоҳ,
 Севинчу аламга,
 Меҳнат ва шонга,
Туғилиш, ўлимга,
 Ишқу имонга
Ватан, бахт аталмиш нурли бир паноҳ.
 У тонг, ер бағридан чиққан фалокат
Узра кўкдан тунда тушмади бу бахт.

Бошингга қор эмас, мусибат ёғса
Суявчинг бўлмаса мушкул ростлаш қад.

Бутун ўлка келди бизни суяшга,
Шаҳримизнинг очиқ эшикларидан.

Қуёшдай беминнат,
 Чақиндай тезкор,
Кўҳна шаҳримизда: ҳеч қуламасга,
На йиллар, на селдан ҳеч нурамасга
Меҳрдай, садоқат йўғирмасидан
Уйлар қурди Дўстлик номли Бинокор.
Давримиз кўзидай кўкка интилган
Юксак биноларнинг сон-саногини
Билмам, кўзга шуъла урар унга қарасам.
Тақдирига кириб тошкентликларнинг
Аҳил оиланинг фарзандларидай
Саф-саф туришади елкадош, қардош
Садоқатда ичиб бир-бирига қасам.

Уйлар қўшиқ каби ёрқин,
 Хаёлдай баланд,
Сон минг деразадан сачраган нурни
Юлдуздай иламан ҳовучим куйиб,
Ҳали бунча дуру ёқут ва қаҳрабони,
На қизим, келиним, на набирамга
Ипга тизмагандим бир шодлик туйиб.
Волга, Днепрдай,

 Вахшдай,

 Амудай

Янги кўчаларга ётган юлдузлар аро
Худди эртактаги маликалардай
Мен кечиб ўтаман оқшом, тунлари.
Биламан, бу нурлар,
 Бу тўкилган юлдуз,
Шу уйларда боқий ором,

Бахт кўзи.

Тошкентликлар энди қуёш ва дилдан
Ҳайкалга қуяжак ташаккур сўзин.
Тошкент кўчасида кезаман,
Қалбим,
Кўксим яйратади ажиб бир қудрат,
Метинлаб қўйилган элларнинг меҳри.
Бизга ва келажак тошкентликларга
Юлдузларни сочган буюк мунажжим
Дўстлик меъморининг қилади зикрин.

1970

СЕНСИЗ

Мана бир умрни яшадим сенсиз,
Қайтмас шодликларнинг қайтишин кутиб.
Тобутинг бошида чўкканимда тиз,
Фарзандлар кўтарди қўлимдан тутиб.

Шундан бери тикман. Ҳар нега қалқон,
Бахтга, баҳорга ҳам, қишга, қайғуга.
Биров азасида йиғлайман қон-қон,
Тўйида яйрайман ўхшаб оҳуга.

Лекин қолганимда қалбим-ла танҳо,
Туйғулар зорига солганда қулоқ.
Ўзни заиф, чанқоқ сезганда гоҳо,
Аламдан бераман жавобсиз сўроқ:
Тирик экан нега ташлаб кетмадинг?

Мендан нафисроқнинг ҳуснига ошиқ,
Мендан ёниқроғи тортмади сани,
Энди нигоҳингга бор жаннат очиқ,
Сени мажнун этиб бир ер гўзали
Нега, мени ташлаб кетавермадинг?

Тирик айрилишнинг доғи оғирмиш,
Хўрлик кемирармиш умрни чайнаб!
Бу — мудҳиш эговга берардим туриш,
Кетсанг ҳам менга жон туйғунгдан айнаб.

Билардим, қайдадир оласан нафас,
Мураккаб бу дунё сен-чун ҳам тирик.
Сенга ёт — ношудлик, тунд руҳлик, қафас,

Бугунги қадаминг кечадан йирик,
Нега, нега мени ташлаб кетмадинг?

Биламан, рашк мени этарди ҳалок,
Афзал кўрганингни қарғаб ўтардим.
Изингдан юрмасдим соядай ғамнок,
Лекин ишқ ҳаққи-ла мағрур кутардим.

Ҳаётда мен учун қолардинг тирик,
Қаламинг муждасин кутардим муштоқ...

* * *

Маънос тақдирингга яшаб мен шерик,
Мушкул бўлаётир шодлик яратмоқ.
Нега тирик экан ташлаб кетмадинг,
Ташлаб кетмасанг-да, бошлаб кетмадинг?!

1970

МУШОИРА

Гўзал тупроқ узра қуйилди оқшом,
Кундуз олар дам,
Жўшқин мушоира этади давом,
Дўстим, кел сен ҳам!

Бунда узоқдаги дўст бўлар яқин,
Санъат маҳоратнинг мактаби бунда.
Қофия, сўз, мисра баҳслари қизғин,
Юраклар даврага киради бунда.

Қай дил чамани бой, жозиб нафаси,
Кимнинг фикри ўткир, теран, бокира?
Бу гурунг — шоирлар мусобақаси —
Шарқ шеърий чамани, бу — мушоира!

Ҳинд тупроғи узра қуйилиб оқшом,
Кундуз олар дам,
Жўшқин мушоира этади давом,
Дўстлар бўлиб жам.

Юраклар жўр экан, овоз ҳамоҳанг,
Зарра эҳтиёж йўқ муҳташам залга.
Бу шеър боғига гўзал, ранг-баранг —
Қўшиқ солиб келган ҳар шоир дилга.

Нил қудратин жўшиб куйлар бир шоир.
Ўзгаси Ганг мисол қилар замзама.
Фақат манго нусха ажойиб чодир
Бу гўзал даврага ажиб бошпана.

Бенгал кўрфазидай кўк эди оқшом,
Атрофда табиат оларди нафас.
Ранг-баранг чироқлар шуъласи бесон —
Осмон кўзларида этар эди акс.

Салқин соҳилларда эсган шаббода
Гоҳ олиб келарди гуллар бўйини.
Гоҳ ҳинду қиз куйин, гоҳ яқин боғда —
Сайраган анвои қушлар куйини.

Лекин ҳоким эди даврада илҳом
Ва жасур қалам.
Жўшқин мушоира этарди давом,
Дўстлар бўлиб жам.

Ўзбек супасидай саҳнада гилам,
Чироқда ёнарди гўё камалак.
Меҳру муҳаббатин кўрарди баҳам
Ҳақиқат ва нурга интилган юрак.

Саҳнага чиқарди сипо ва вазмин
Чинор ҳам, ниҳол ҳам шеър чаманидан
Кекса-ёш отаю фарзанддай яқин
Ёнма-ён дўстликнинг бу байрамида!

Шарқнинг ҳам бузилмас одатлари бор,
Ҳиндлар удумига қиламиз амал.
Чордона қурамиз меҳмон ва мезбон
Камалак ранг гилам узра бемалол.

Пойгакда ечилган хил-хил пойафзал,
Менинг назаримда ўзи бир дунё.
Ҳар бири ўзида меҳнат ва гўзал —
Эли тупроғини келтирган гўё.

Ажиб Ҳиндистоннинг моҳир, миришкор
Косибин санъатин қилиб намойиш —

Ҳиндлар сандаллари тизилган қатор.
(Сандал дарахтидан ясалган эмиш).

Жуда соз! Албатта кийиб бирини,
Сафарга дўстлар-ла мен ҳам чиқаман.
Ҳар қўлга тутқазиб халқим меҳрини,
Буюк Ҳиндистонни яёв кезаман!

Хитойнинг бежирим, Бағдоднинг пухта
Оёқ кийимлари турар ёнма-ён.
Қарайман, Цейлон бор ва бошқа жуфтда
Эрон косибининг санъати аён.

Мўғулча этиклар Панжоб кафшига
Эртас сўзлагандай эгилиб турар...
Кўзлар қувонади инсон ишига,
Шод этар тупроғу меҳнат ва ҳунар.

Сўнгра теваракка сездирмай секин,
Мен ҳам ўз туфлимга ташладим кўзим.
Ёмон эмас, Аҳмад, моҳир, камтарин
Ватандош, ишинга олқиш ўқидим.

Биламан, сенинг ҳам бунда дўстинг бор,
Балки Бомбейда у, балки Кашмирда.
Қаерда бўлмасин худди сен мисол,
Яшайди даврада янграган шеърда!

Чодир ичи гавжум, кўзлар мунтазир,
Микрофон олдида давра соҳиби:
Кумушдай сочида жилваланар нур,
Кўзида ёшликнинг сўнмас ёлқини.

Неларни кўрмади бу кўзлар? Юртда
Кўз ёши дарёдай оққанин эслар,
Ирода ва умид тобланиб ўтда,
Қари ҳақсизликни ёққанин эслар.

Энди Ҳиндистони устида офтоб,
Шунинг-чун ёш, дадил, мунаввар боқар.
Бизни шеър баҳсига қилади хитоб,
Қўшиқ юраклардан дарёдай оқар.

Гўзал таржимондир зангори оқшом,
Ҳар юрак ҳамдам.
Бизнинг мушоира этади давом,
Дўстим, кел сен ҳам!

Мана, мусиқадай, севгидай майин,
Даврага киради Панжоб булбули.
Нафис сатрлари ёниқ ўтдайин,
Жасур жаранглайди оналик дили.

Шеър ўқийди Непал, Вьетнам, Хитой,
Рус, тожик, ўқийди шеърини сарбаст.
Қора алангадай соқолли сингҳлар,
Қордан оқ либосли бенгаллар, ҳиндлар,

Завқидан тебраниб нақ тўлқинли сой,
Ўингларди ҳаяжон оғушида маст.
Қўшиқ-чи?

Гоҳ кураш,
гоҳ қиз севгиси,

Гоҳ кўкдан нон кутиб кўр бўлган нигоҳ,
Гоҳ гўдак кулгиси, гоҳ банан иси.
Сурмели кўзларнинг нози бўлиб гоҳ,
Гоҳ бўғиқ ҳақиқат, дод, ҳайқириғи,
Гоҳи юлдуз каби йироқ, ёрқин бахт.
Қулликка санчилган ғазабнинг тиғи,
Гоҳ эрк тантанаси берган адолат —
Осиё, Африка картаси бўлиб,
Ҳаёт аламига, бахтига тўлиб,
Кириб келар эди дилдан дилларга.

Еллар мисраларни диллардан юлиб —
Миллион йўллар билан бутун элларга
Кетарди гўё бир самимий сайёҳ,
Ёлқин қанотида дўстлик ва меҳр.
Гўё шарқликларнинг бахтига гувоҳ,
Ғарбни чорлар эди даврага шеър.

Эй латиф, фусункор ҳинд оқшомлари,
Не сеҳр бор эди зангор қўйнингда?
Тингловчи ва шоир ҳаяжонлари
Бир улкан қалб бўлиб тепар тўлқинда.

Янги куй, янги ўй олиб шоирлар,
Даврага келарди, келарди ҳамон.
Дилларни пайвандлар эди сатрлар.
Дўстлик, қардошликнинг кўпригисимон.

Ёру биродарнинг меҳрига сероб.
Юракдай давримиз борар кенгайиб.
Жафокаш қонига солиб офтоб,
Кўзида қалбнинг оқлиги ёниб —

Африка фарзанди ўқийди шеър,
Ирмоқдай қуйилар тинчлик сўзлари.
Ором оғушига кирган бўлар ер,
Ёрқинроқ чақнайди кўк юлдузлари.

Сен эрмак эмассан, сен нон, сен ором,
Орзу покиза.
Сен Ҳаёт! Ҳаётни куйла сен мудом,
Эй, мушоира!

Сен чорла, овозинг эшитсин жаҳон!
Шеърнинг уриб турган юраги бўлиб,
Ҳаётнинг энг ажиб куйига тўлиб,
Давраимизга кирсин ишчи ва деҳқон —
Ҳаёт санъаткори энг оддий инсон.

Балки у шеър ёзиб, ўқимаган ҳам,
Ижоднинг лаззатли дарди бегона.
Кураши — қалбида қаймаган илҳом,
Китоби — эрка ишқ, орзу ва ғоя.

Майли, ўрин олсин бу шонли сафдан,
Шоирлар куйига бўлсин ҳамовоз.
Меҳнат-ла яратган саодат, бахтдан —
Нақл этган мисралар кенг қилсин парвоз.

Ҳаёт гўзаллиги шеъриятининг
Ёниқ нафасига тўлсин бу жаҳон.
Хавфдан халос бўлган башариятнинг
Қўшиғин тўқисин озод, тинч инсон.

Даврамиз меҳрга тўлиқ бир олам,
Дўстлар бари жам,
Буюк мушоира этади давом,
Келинғиз, сиз ҳам!

УЗОҚЛАРДА БИР ҚУШ САЙРАЙДИ

Ерларда қор, атрофда ҳаво
Чирсиллаб қотган.
Деразалар ойнаси наво
Торларин тортган.

Тун этагин судраб улгурмай,
Сайрай бошлар қуш.
Думбулгинам, қишга бўйсунмай,
Қўшиқ кўрдинг туш?

Илк илҳомнинг қанд оташларин
Сезиб томирда,
Отдинг севги, соғинч тошларин
Тоқат, сабрга?

Қор қаҳрига кўтариб исён,
Чиқдинг тонг маҳал.
Бунда ҳам бор қишдан зериккан жон
Баҳорга маҳтал.

Баҳор суви тарк этган танда
Югурди қўшиқ.
Чеҳрасига эриш оҳангда
Куйлай кетди шўх.

Оловли ҳис бўлиб ширин дард,
Тутди борлигин.
Наврўзда куй, янги бахт қат-қат
Ризқи борлигин.

Яна эсга солдинг, сайроқ қуш,
Сайраб тонг маҳал.
Ахир унга толеи ёзмиш
Куйлашни азал...

27. II. 72.

-

•

ЯНА БУГУН БАҲОРГА ЗОРМАН

Яна бугун баҳорга зорман,
Ўз баҳорим каби шашқалоқ.
Яна бугун баҳорга зорман,
Кутавериб дил бўлди қадоқ.

Кел, тупроқни муз қобиғига
Олган қишни бир гўрга ҳайда!
Кутмоқ етди интиҳосига,
Куй ниш урар қалб номли найда.

Куйми, ғамми, оромми, азоб,
Не бўлса ҳам тўлғоғи оғир.
Қалбдан,
Тандан юлиб боб-боб,
Ким бўлса ҳам туғади охир.

Баҳор — қўшиқ, таваллуд фасли,
Бунда сенга чунон ҳам зор бор.
Энг беозор туйғулар насли —
Шеърларимга бир доя даркор.

Кел, дилдироқ қалбимни тўшаб,
Бўғин-бўғинимга олайн.

• Фақат ўтинч:

Нур,
Шодлик қўшиб,
Йўргаклаб ол, мунг бўлса найим.

29. II. 72.

Ш А Ф А Қ

Шафақ нури гўзал, дейдилар,
Мен шафаққа келдим юзма-юз.
Жилвалари зарҳал, дейдилар...
Тонг мисоли тиндирмайди кўз.

Шафақ нури олис, дейдилар,
Қўл узатсам тутар қўлимдан...
Ҳароратдан холис, дейдилар,
Огаш ўсар менинг йўлимдан.

Шафақ умри қисқа, дейдилар,
Чўккан жондай ботар уфққа,
Қолдиргани ғусса, дейдилар...
Менинг жоним тўла қўшиққа.

Юрак заиф, идрок ҳукмдор
Ўтган йўлга боқаман лоқайд:
Қанча тошлоқ, жар, тепа, гулзор
Ўтилганин билмабман кўп пайт.

Фақат битта ўкинч: қаламга
Ўтган кунлар ўтказар ҳукм.
Чап бергандай кўп лаззат менга,
Ўтган қолиб иқболга юргум...

29. II. 72.

БИР ДАСТА ГУЛ КЕЛТИРДИ ҚИЗЛАР

Ойдин Собирова хотирасига

Бир даста гул келтирди қизлар,
Кексаларнинг тушидай латиф.
Бир даста гул келтирди қизлар,
Тонгдай оппоқ, қондайн ҳақиқ.

Бир даста гул келтирди қизлар.
Орасига бир шеър яшириб.
Гулни қўйдим гулдонга.

Ҳислар

Минг томиримда қуюн тошириб.
Тўлқинига қуёш тўшади...

Уйноқ дил-ла ўқийман шеър:
Дил тубида бўрон кўчади.

Мен зилзила кафтидаги ер
Мисол...
Бутун борлиғим вайрон,
Ўталмаган бурчдан хижилман:
Шодлигингиз недан бир жаҳон,
Недан Сизга шунча азизман?

Недан шунча муҳаббат, ардоқ,
Фикр этмабман тантиқ эркангиз!
Бари экан:

Сиз интилган тоғ,
Бугундан оқ, дилбар эртангиз...

1. III. 72.

ҲАЁТ БУ

Ҳаёт бу!

Инсонга кутишдир одат.
Эртанинг бугундан жозибаси зўр.
Туйнукда кутгандай чақноқ саодат,
Келажак ҳар кимга кўринар ҳузур.

Ошиқма, ошиқма оромга!

Зотан

Бахту буюклигинг — бетинчлигингда.
Ғафлатда карахт бир ўтган умрдан
Нафратда ўртанган азоб ширин-да...

18 III. 72.

ҚУЁШ УЗИБ БЕР

— Мен қуёшдан узиб берай сенга бир парча,
Юрагимдан узган сингари.
Мен қуёшдан узиб берай сенга бир парча,
Ёлғон бўлсин ўтнинг тингани.

Мен қуёшдан узиб берай сенга бир парча,
Борлиғингга югурсин олов.
Кўзларингда маҳв этгувчи у ёлқин чақнаб,
Юзинг ёнсин гул каби лов-лов.

Кул, товушсиз қаҳқаҳангдан дурдай тишларинг
Оқ чақнаши қамаштирсин кўз.
Энг ярашиқ либосларда юрт кезишларинг —
Эди қандай ўктам ва дилсўз!

Ёнар тоғдай ҳис, тоқатни ниҳол бир танда
Олиб юрган мушкул онгд қайт!
Ёниқ эди севинч, ишқ ҳам дард-ҳижрон санда,
Тоқ мисрали бўлганми ҳеч байт?!

Мен қуёшдан узиб берай сенга бир парча,
Севинч, ёниш тори толмасин,
Сен тотмаган шодлик, лаззат дунёда қанча,
Сени билмай доғда қолмасин!..

— Йўқ!!!

Бир парча қуёшингга тўлмайди кўнги,
Сахий эсанг, борини тутқиз!
Бир бор ноним ярим бўлган, кемтиклик мушкул,
Доғи қолган, дилда чандиқ из.

Менга қуёш қанот учун, парвоз-чун зарур,
Ахир кураш, бахтга лиқ жаҳон!
Қўлдан тутиб қитъаларга етказсин ҳар нур,
Тўкис, ёрқин куйга тўлсин жон!

Шеърларимда инсон бахти, океанлар кучи,
Тоғлар матонати урсин барқ.
Бўлса менинг куйимга ҳам чанқоқ ўқувчи
Бўлсин қуёш шодлигига фарқ.

21. III. 72.

ТУҒИШГАНЛАР

Қайда туғилганим билмаганимда

Энг бахтсиз,

энг басир одам бўлардим.

Инсон қадрин эъзоз қилмаганимда

Қашшоқ,

танҳоликда зикна ўлардим.

Қайдан билар эдим:

роҳатдан кечиб

Қанча тақдирларга ҳамроҳ бўлмоқ — бахт,

Куйдириб,

иситмас қуёшни ичиб,

Маҳкум ва нотавон

музлаб ва қақшаб,

Умр кечирмайди ҳеч инсон бу вақт!

Бир чоғ тошни чақиб оташ олгандай,

Ўзи ғазабидан яратар чақмоқ,

Мақсад, истагидан олар тоғдай куч,

Ҳаёти йўлида кўради маёқ.

Етаклайди уни ишонч,

кураш, ўч!

Вақт!

Бедард созанда созлаган тордай

Зид, тифиз,

зуд, муттасил таранг,

Тупроқ, нотинч дунё юкига нордай,

Бир зайил силжийди беисён,

бежанг.

Силжир... Чопар ҳаёт номли зўр карвон!

Шодлик,

Мунг,

жанг бўлиб чорлар қўнғироқ,
Бу тарз жангдан нилуфарлар юзлари алвон,
Қонларга ғарқ бўлган чуқур излардан
Гул эмас,
 найзамас,
 етим қабрмас,
Ҳар халқ тилагидан яшнар бир байроқ.

Қайдан билар эдим,
Қалбинг бўлса кенг
Беш қитъа ва осмон ҳатто сенга тор
Уйлар исканжалаб, тутқун қушга тенг
Типирчилашингда қанча толе бор?

Йўли

Нурдай, сочларим толасидан мўл,
Йўлдошим,
 рақибим,
 дард, қўшиғим йўл.
Ҳар бири чорлайди бошдан тушмоққа.
Узим-ку — бир зарра,
 улуғ қуёшнинг
Толебахш нурига қорилган кукун,
Ёйила оламан жамул тупроққа.

Севинчга — севинч-ла,
Хавфга, жунбушга
Кураш,
 исён бчлан кираман эрдай,
Ёнаётган сувга,
 гўдакка, қушга
Кафтимни тутаман халоскор ердай!

Дарёда ёнаман тоғдай сербардош,
Зарра зафарига фарзанд сингари,
Қувониб ўйнайман там-там бонгига.

Бахтиёр боқаман,
 кўзда севинч ёш,
Қабила, халқларнинг кекса тақдири
Узра отаётган янги тонгига...

Кўп болали уйда туғилдим, ўсдим,
Кўп тилли бир халқни оға, ини деб,
Ҳар ерда иззатга,
 рашкка кўмилдим,
Туғишганлик тўкис ҳисси бўлиб зеб.
Тлнимни иситган ёшлик, муҳаббат,
Қаламимдай даркор шу туғишганлар.
Ҳамма қашшоқликка,
 ҳамма ётликка,
Ҳамма заифликка,
 ҳар басирликка
Қалқон тизма тоғдай қўл тутишганлар.

21. III. 72.

БЕДОРЛИК

Уйқу қай чўлга кетди,
Менга мерос этиб тун.
Тун кайфимни тунд этди,
Дардимга тамом ёт кун.

О, тун, сен менга ёвсан,
Оз сахий бўлдинг менга.
Лекин бесўз, асовсан,
Ҳар куни дучман сенга.

Сен қўйнингда келтирган
Турфа шодликка чек йўқ,
Тунлардан сөҳр терган
Қўлимга тез теккан ўқ.

Сени қарғаб, қарғишлаб
Мен саҳарга чопаман.
Тоқатни тишга тишлаб
Излаб тонгни топаман.

Тонг бахтлилар жамоли —
Симон кулиб кетаман.
Зумда етиб заволи
Яна сенга етаман.

Қасоскорман!
Тунлардан
Кун топмоқни этдим кашф.
Қалбимдаги нурлардан
Тун зулмати бўлар даф.

4. IV. 72.

НОКЕРАК ҲАЯЖОН

Нокерак ҳаяжон солма танимга,
Солсанг бўйсунгуму ичимга ютгум.
Қанча бўлди тандан мен узганимга
Ҳамон йўлинг тўсмай, йўлингда кутгум.

Мен эккан бир боғсан, кирдинг ҳосилга,
Энди ўз боғингни ўстирмоғинг фарз.
Қанча иш, шодлик, дард, меҳр жо дилга,
Ўқтамсан, умримча ҳар неча мен қарз.

Фақат ўтинаман, сенга ҳам бенаф,
Нокерак ҳаяжон солма танимга,
Қодир эсанг таним дардларин эт дафъ,
Ярай зўр ризқ бериб яйратганимга!..

6, IV. 72.

АЗИЗ ТУЙГУЛАР

1. Баҳор

Инсон кўзларида жон олар баҳор,
Барча тамирида унинг тўлқини.
Ўтмишнинг беҳуда они каби қор,
Беиз, бедард эриб кетар учқуни.
Инсон кўзларида жон олар баҳор,
Ўйинқароқ гўдақ сингари булут.
Кўк қовоғи уюқ,
 ёрқин бир виқор
Кишилар қалбидан боқар бўлиб ўт.
Баҳорнинг сеҳрлар боқий чиройи
Ёшу кекса кўнглин овлайди бирдақ,
Кўзгуни синдириб ташлар.
Киройи
Ҳар кишининг ёши бу фасл дилдақ.
Ҳар нурга,
 ҳар қушга,
 ҳар куртакка шод
Бениҳоя яқин бўлади йироқ.
Гўё сенсиз ҳосил бўлади барбод,
Ҳар тикилган чигит кўксинг этар тоғ.
Баҳор бўлмасайди, одамзод албат,
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт...

2. Неварғ

Улуғбекка

Неварам қуяндай отилиб кириб,
Қаламим тагидан қоғозни юлар.
Дамда варрак ясаб кўкка учириб,

Изидан қоп-қора кўзлари юрар.
Варрак тортар шекил, мурғакни куч-ла
Оёқ тираб силтар дакани кибор.
Айрилиб қоғоздан, шеърдан ва ҳушдан
Боқаман варракбоз жонга бахтиёр.
Нақ бобоси сиёқ зеҳндай тийрак,
Кўкиш алангада ёнар сочу қош.
Бсрлиғи эзгу бир ўт бўлса керак,
Томирларда қонмас, кезади қуёш.
Дака варрак тиниқ зангори фазо
Тубига интилар, шўнғир нақ хаёл.
Талпинган кўксингда, болакай, на бор,
Сен иқболга, сенга че тутар иқбол?
Невара бўлмаса, одамзод албат,
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт.

3. Мажнунтол

Яланғоч дарахтлар ора мажнунтол,
Шоир хаёлидай латиф, серҳашам.
Бутун новдалару танлари зилол,
Шу ерда таваллуд топмиш илк кўкләм.
Зилол бу ёмғирнинг тагида бир чол
Умр ва қиш юкларидан гўё олар дам.
Юз-кўзида яйрар баҳорий хушқол,
Кифтга зилол толдан тўн ёпмиш кўкләм.
Мажнунтол йиғлоқи, боши ҳам дерлар,
Қўлларин чўзган-чун тупроқ тафтига.
Ҳаёт-чун, ҳусн-чун, ризқ-чун таъзим-ла
Лабларин қўймоқчи сахий кифтига.
Дарахт ҳам инсондай ердан олар жон,
Инсон қачон ердан кетган узилиб?
Мажнунтолда зилол шодлик бир жаҳон:
Яшайди тупроққа садоқат бўлиб.
Садоқат бўлмаса, одамзод албат,
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт.

4. Наздимда

Наздимда асаблар бўлмиш увада,
Худа-беҳудага бўламан фиғон.
Фитна, дағалликми фикрим чувалаб
Шодлик оқимиға ташлайди тўғон.
Шўнғийман нокерак икир-чикирга,
Шунча яшар кўзда қалқиб қолар ёш.
Лекин онг, қалбдами дард билан бирга,
Балқир отам изми, онамдаги дош.
Отам пўлат букиб, омон қуйгандай,
Қоғоз узра мен ҳам юритаман омон.
Қўриқ қатламида бўстон туйгандай
Дил ундар: «Заррама-зарра ҳамки, оч!..»
Борлиғимни йигит қудрати қучар,
Руҳимга ойдаги бокиралик ёр.
Ишлайман, қатламлар кўчкидай кўчар,
Мен туйган бўстонлар чорлар сервиқор.
Меҳнат бўлмасайди одамзод албат,
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт.

5. Боғлар қийғос гулда

Боғлар қийғос гулда — яхлит бир чаман,
Ҳар дарахт анвои бир тароватда.
Бир кафт боғ меҳнату ҳосилга ватан,
Ўзга кўрк,
 ўзга ранг ҳар бир дарахтда.
Ҳар навда бир гулда,
 ҳар гулда бир рўй,
Ҳар дарахт барги бир дунё ҳикоя.
Ҳар бирин ҳосили ўзгасига кўрк,
Бири бири учун қудрат, ҳимоя.
Ватаним кўзимда: қай бурчи азиз,
Билмам, қайда толе серзавқ, сержило?
Ялпи тўлишади бедахл юртимиз,

Нақ ҳар қаричи дил, жон томир гўё.
Бир қардош тинчисиз — ўзга беором
Бирининг нонисиз — ўзга эмас тўқ...
Бу — қадим дунёда янги бир олам,
Бунда орқа тоғсиз бир тирик жон йўқ.
Таянч бўлмасайди одамзод албат,
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт.

6. Орзу

Орзу, иш кучимдан кўринур зиёд,
Чала қолишидан ёнаман рашқда.
Сехргардай тортар бағрига ҳаёт,
Бошим, қалбим, қалам қолар талашда.
Ҳаводай эркалаб,
вақтдай шошириб

Гўзаллик,
Мушкуллик,
Дард,
Лаззат қучар.
Денгизни қимиздай обдон шопириб,
Тўймай, дил фазога кемадай учар.

Гоҳ чорвоқ ГЭСдаман.

гоҳ Таллимаржон

Офтобида куйиб ташийман тупроқ.
Мен қулочлаб сочган чигит бир майдон
Пахта бўлиб тошар, кўз оқимдан оқ.
Бу орзу,
Бу умид,
Бу эзгу уфқ,
Менинг қад, қиёфам, қалбим кенглиги,
Хотима йўлига ташланган тўсиқ,
Яшаш ишқин мангуликка тенглиги.
Орзу бўлмасайди одамзод албат,
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт.

7. Бағрингдан қўйма

Майли, заифлигим,
 кўз ёшим суйма,
Ялқовлигим, нуқсим экан бедаво.
Мен тортган дардларнинг заҳрини туйма,
Туйганда инжитиб бердингми сазо?

Бахтдан, бахтсизликдан қолсам довдираб,
Сенга қўшиқ айтиб, сенга дейман дод.
Ёнсам сув сепасан, сўнсам ёндириб,
Бошингга кўтардинг онадан зиёд.

Йиллар қанча олиб кетса — шунча яқинман,
Борган сари ортар тотли насибам.
Қайга бормай қайтгум, сенга интиқман,
Менинг оҳанрабом, менинг нашидам.
Қонимдаги ёниш, бебош ҳисларим,
Қоникмас таъбимни зиқликка йўйма!
Қайноқ севгим,
Куйим,
Совуқ жасадим,
Она-Ватан, ўтинч, бағрингдан қўйма. •

Ватан бўлмасайди одамзод албат,
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт.

27. VIII. 72.

Сенда инсон бўлган-чун,
Сен ҳаётга тўлиқ жом!

Шу тонг арафасида,
Сенда очибманми кўз,
Умр аравасига
Истамайман тушсин куз.

Бўлса ҳам умр чинор,
Майсага қилгум сажда:
Тўлқинида ёшлик бор,
Ёшликда кўшиқ авжда.

29. VIII. 72.

ОРАДА САҲИФА ҚОЛИБДИ БҮМ-БУШ

Ёзардим.

Асабу фикрим савалаб,
Варақлабман нафис дафтарим дағал.
Бўш саҳифа қолмиш.
Қалб тубин кавлаб,
Тимдалайди энди ахтариб ғазал.

Ўртада саҳифа қолибди бўм-бўш,
Нақ ёшлик — кексалик уфқлари ора.
Оро йўл — гўёки жароҳатли тўш,
Гоҳ битиб, очилиб тургучи яра.

Оро йўл... Мен ўтган ҳаётнинг мўли,
Ўчли меҳнатларнинг ёрқин довруғи,
Энг жонли куйларнинг тўқилган йўли,
Етим муҳаббатнинг ўчмаган чўғи.

Оро йўл...

Бир жоннинг минг бир тоифа
Тўқислик,
Ўксуклик,
Кибрига шоҳид.
Кўз ёш чақнаса ҳам, шеъри тожида
Толе шотисида чопмоққа хоҳиш.

Оро йўл...

Қалбимдан юлинган бир бахт,
Вайрон бўшлиғида ўчмаган олов.
Қайта бир ҳокимга буюрмаган тахт,
Арзон ҳаваслару

ҳирсу ирсга ёт,

Ўзгалар бахтидан севинчи тошган,
Инсонлар қалбида кўтарган кўкка,
Шаъни сарҳадлардан ошкора ошган
Бутун борлиғи-ла бахшида юртга...

Табиатда бўшлиқ бўлмаганидай,
Умримда бир бенаф йўқдир оро йўл,
Қудуқ ҳеч жаҳонда тўлмаганидай,
Асло тугамасин менга оро йўл...

12. VI. 73.

.

‘БҮРОН ҚУЧОҒИДА...

Бўрон қучоғида қолдим бир оқшом,
Табиат ва қалбим ичра тўполон.
Нақ илк бор май тўла сипқаргандай жом,
Бир қанотим ором,
Биттаси туғён.

Тўлқинга ташланган кемадай қалқиб,
Қудратли, меҳрли қирғоқ излайман.
Бўронни қўзғатган боисни олқиб,
Борлиғим юлқиган қўлни сизлайман:

Олинг, оёқларим ерга тегизмай,
Қаёққа учсангиз, шу ёққа учай.
Қалбим, хаёлимдан қулочлар ясаб,
Ҳеч ким қучолмаган чақмоқни қучай.

Унинг парчаловчи мудҳиш ўтидан
Хаёлдан ҳам эзгу яратай қўшиқ.
Яшин дарахтининг олов ҳуснидан
Ернинг лабларига сочилсин учиқ...

Қани, авжга кўтар бор жазавангни,
Юз томондан силта изғирин қамчинг.
Танам бўйлаб ҳайда ўт аравангни,
Дўл бўлиб ёғилсин ҳаётбахш томчинг.

Юлқи ва тортқила!
Бос бошларимдан,
Билай, яна етар неларга кучим.

Бахт ёнлаб, ўтган у гул ёшларимдан
Қолдимикан ҳеч не, азиз ўқувчим!

Ўлтирибман бўрон ичра сервиқор,
Мен суянган токнинг сирқирар занги.
Иккимизда бир хил пўлат чидам бор:
Изтироб меваси,
Шодликнинг ранги!

Бўронсиз юрак-ла ўлардим карахт,
Бўронсиз табиат кўки яшинсиз.
Насиб бўлмаганда шеъриятдай бахт,
Қашшоқ ўтар эдим йироқ, яқинсиз.

25. VI. 73.

МЕН УТГАН УМРГА

Хаёт китобимни бехос варақлаб,
 Мен ўтган умрга ачинмай қўйдим.
 Табассум ўрнида кулдим чарақлаб,
 Суйиш керак бўлса — телбача суйдим.

Кийганим ипакми,
 читми ё кимхоб,
 Юрак бойлигидан қилмабман парво.
 Мени оғушлаган ҳаёт нақ офтоб,
 Янги қўшиқ талаб унда ҳар сабоқ.

Мен ўтган умрга ачинмай қўйдим,
 Ҳеч кимда кўрмайин умримга ўхшаш:
 Суйдим,
 Эркаландим,
 Айрилдим,
 Куйдим,
 Иззат нима билдим.
 Шу-да бир яшаш!..

12. VI. 73.

ИСЕН

Нега мени шунчалик заиф
Яратдингу ишқ бердинг яна.
Қалб дардига топмайин табиб,
Мажруҳ тан-ла яшайман, мана!

Нега бердинг шунча неъматни,
Кўз-кўз қилдинг атаб бахтиёр.
Битта-битта тортқилаб бахтни
Олмоқ экан сенда ихтиёр?

Улимдан ҳам қабиҳ йўқ!
Аён,
Қолавердим мен ҳам солиб дод.
Додлаб, ёдлаб ўтди кўп замон,
Дод ўтидан исинмиш қай зот?

Кўрмаганинг — этмас чирой касб,
Сезмаганинг — на ғам,
на қувонч.
Иккисининг бағрига ташлаб
Саботимга топмайсан ишонч!

Ҳайратингдан кучлироқ қудрат
Мени олиб юрипти кафтда.
Мен шодликни олмайман пудрат,
Югураман қалб билан вақтдан.

Сен бермаган тоқату камол
Бири ўзда,
 чорлайди бири.
Минг бир шодлик кўрсатиб жамол,
Азиз, лазиз этар умрни.

10. XII. 73.

БЕКОР УТГАН ДАМЛАР...

Хаёт қайнар кўку сув, қуруқликда,
Бетиним оқади тез шалоладек.
Бахтиёрсан сен ҳам шу уйғунликда,
Инсон ўз азми-ла ҳар дамни безар.
Кундузга оқшомлар қўйганида чек,
Бекор ўтган ҳар дам тош бўлиб эзар.

Майли, эзсин,
Дардсиз тириклик ҳам йўқ,
Фақат бўшлиққина бедард, беозор.
Ташвиш ва шодликсиз ўлар-ку қўшиқ,
Шоир қалби куйсиз — бастакорсиз тор.

25. XII. 73.

КАМАЛАК

Баҳор қўйнидаман,
Йўл бўйидаман,
Чексиз кенгликларнинг кўксиде лола —
Нақ анор доналар сочиқ яшнайд.
Лола сайримизни бузиш ўйида
Қуйиб берди жала,
Тошди шалола,
Табиат шу дам нақ ўктам, шум бола,
Уфқдан уфққа кўприк ташлайди.

Мен-чи?

Менга кўприк ҳар недан керак:
Лолаларни кўзга,
Дўстлар тәнбеҳин
Баҳор нафаси-ла нондай оламан.
Не бахт!
Янги йўлга чорлар камалак:
Йўл — қўшиқ!
Инсонлар қалбига тағин
Янги қаҳрамонлик,
Мўъжиза тафтин
Забт этмак азмида жўнаб қоламан.

Камалак!

Нақ бизнинг буюк эртадай
Энг суйкум,
Энг лузум,
Азиз эркадай
Жозиб!
Мен йўл бўйлаб ташлайман қадам:

Оҳиста олинган кинолентадай,
Нақ эртандан чиққан ёрқин бекадай,
Яйраб, севги каби силжийман хушдам,
Шошмайман:
Тўрт атроф гўзаллигини
Илк чирой тарк этган жуссамга олиб,
Унинг етти иқлим кўрмаган рангин
Рухсорим,
Лабларим,
Кўзимга солиб,
Диллар аро ғовни бузиб,
Вайронлаб,
Энг эзгу сезгидай ярақлаб, сузиб
Кирган дилларимни ҳайрат, ҳайронлаб,
Қаҳ-қаҳлаб,
Ярақлаб,
Чақнаб, бахт дардин
Қонларимга қуйиб оламан ёшлик!
Юрамани
Ўтган йилларимни ўтмишга ташлаб:
Гарчанд на сотқинлик,
На бағритошлик,
На риё доғидан зарра бор нишон!
Бир қадар ҳорғинлик,
Таъбда оғирлик,
Ҳордиққа мойиллик туйғуси ғашлаб,
Умрим кемирса ҳам
Ҳаёт неъматидан тўкисман, шодон.
Юрамани
Йўлларим ёзги қуёшдек!
Йўлим — элим йўли,
Элим — қуёш йўлин йўл деб билган халқ.
Ҳар йил бир донами,
Юз дона, майли,
Ўлмаслик қасрига ғишт қўйган ҳар вақт.
Унинг камолоти,

Яратишининг,
Меҳнату ижод, шон таратишининг
Қайновлари ичра гишмакдан сербахт —
Ҳамоҳанг,
Ҳамсалмоқ қўшиқлар битсам!
Балки узоқ бундай мен ҳавасманд тахт,
Лекин мен интилган юраклар қат-қат —
Бирига бўлмаса — бирига кирсам!

Шукур, қалам ҳордиқ қилмайди талаб,
Демак, менга ҳордиқ кексаликдай ёт.
Ана,
Минг бир жилва билан чорлар камалак
Ваъда қилиб қалбга тинчи йўқ ҳаёт!
Ана, етти рангда
Етмиш хил жило,
Бири чорлар, аранг бир сирин очсам.
Сирлар билан жангда
Бир орзум сочсам,
Мингги билан бойиб довонлар ошсам,
Дилдаги бўшлиқнинг барчаси ғойиб!
Қўшиққа айлангич гўзаллик кезар,
Уни ёлқин, жўшқин туйғулар безар.
Эҳтирос,
Истакни тутамлаб дилга
Отсам,
Ундан янграб сачраб чиқар шеър!
Юрак-ла,
Қўшиқ-ла интилсам элга,
Менга энг мунис дўст бахш этар ҳар ер!

Кимнингдир бир оғиз танти иқрори,
Кимнидир титратиб оғушлаган нур,
Кимнингдир бир умр ўчмас дийдори —
Эмасми биз жон деб авайлаган қўр!

Бизнинг кўзимизда,
Томирда,
Қонда
Шу жоду кезмаса недан ҳарорат?
Билай:
Қайдан чўлда олтин ундирган,
Дарёлар жilовин,
Фазо яйловин,
Забт этиб, мулк этган инсон яйровин —
Янги оламдаги улкан матонат?
Олда ярқирайди менинг бош йўлим:
Етти иқлим томон, етти йўл бўлиб.
Еттига парчалаб биргина дилим
Чақнаб чақмоқсимон,
Жозиб ва сўлим,
Чорлаб чақиради ажиб камалак!
Етмиш жилвасида шошқиниб юриб,
Етти жилғасида тошқиниб, тўлиб
Бир талай қўшиқлар термоғим керак!

26. XII. 73.

Л А В Ҳ А

Чақнаган қиш.
Момиқсимон қор —
Атроф ва борлиқни қучмиш серардоғ.
Нақ оппоқ тўш
Излар беғубор,
Бокиралик ҳоким, ҳамма ер бедоғ.

Нчҳол дарахтларга енгил қўнган қор
Кўринди гуллаган олуца бўлиб...
Менинг қалбимда ҳам уйғонди баҳор
Ўзгалар шодлигин ўз бахтим туюб...

5. 1. 74.

ИЙМАНИБ АЙТМАГАН...

Ийманиб айтмаган гаплар кўп экан,
Дарёга қўшилган ирмоқдай ёрқин.
Айтилмай қолгани ажаб ўт экан,
Дил қудуғи сатҳин уриб нақ чақин —

Ланжлик, сукунатин қилмоқда кул-кул,
Дейди:— Наҳот ўз-ла олиб кетасан!
Инсонлар ичида қолмоғи шарт ул,
Айтмасанг янгига қайдан етасан!

Туйғулар!

Тўфондан бир дам олинг тин,
Кўксим садосига солингиз қулоқ:
Ахир, кезиб, дунё кўрганинг сайин,
Журъатни қамчилаш экан мушкулроқ.

Туйғулар!

Тутаган вақтингиз ўтган.
Ҳайқириб куйлашга қодир бу қалам!
Текин сўз порласин мисоли гулхан,
Чақнатсин учқуни тушган дилни ҳам.

Ҳамма нарса насиб сенга беўлчов,
Фақат,

фақат,

фақат умрдан ўзга.

Олда бўзраяди «шош» деган ундас,
Ҳаёт-чи?

Кўкламдай киради кўзга...

5. 1. 74.

ДОЛҒАЛИ БИР ҲАЁТ...

Долғали бир ҳаёт ёр қисматли у:
Ишқига табиат ўзи ҳавасдан
Ҳасад қиличи-ла ташлади чопиб.

У ишқдан девона,
Ҳижрондан ёна,
Ёна бағри куйиб,
Оташи тошиб,
Кўзларин ҳаётга каттароқ очиб,
Нақ жароҳатли жайрон қайтадан турди.
Афсонавий жондай чопса — чопилмасдан,
Ажал ахтарса ҳам ҳеч топилмасдан,
Туғилмоқ маъносин яшашда кўрди.

Қуёш муз қатламин эритганидай,
Ёшин артаверди яшаш истаги.
Ер бэхорда қишни унутганидай,
Қулф урди қалб, онгда орзу куртаги.

Бирдан думбулликдан қолмади асар,
Эрка шодликларин ютса ҳам қадар.
Қайғу селларига тоқат тоғидан
Энг қирра тошларни отиб яшади.

Одамлар!
Не бахтки бўлса жонида,
Онадай эъзозли тупроғимизда
Ёшлик ўти кезиб юрса қонида,
Уни фақат Сиздан олиб яшнади.

6.1.74.

ТОМЧИЛАР...

Комил Яшинга

Тун.

Яна уйқу йўқ,

Ғувуллайди бош.

Қандай ёрилмайди қон қамчисидан?

Чоғи, томирларнинг арқоғи — бардош!

Недир чарсиллайди, не томчисидан

Билмоқчи бўламан.

Борлиғим — асаб,

Борлиғим — сергаклик, соламан қулоқ:

Юрак бир дам эди тинч сатҳли булоқ,

Томчи томаверди гардишлар ясаб,

Минг зайл зарбидан бўламан гаранг.

Томчи лоқайд эмас,

Томчи сержаранг —

Тўкилади томчи — борлиғи сабот.

Томчилар сийқамас,

Томчилар серранг,

Ғафлат эшигини қоқар шеър шаддод!

Бу чинни томчилар —

Олтин минутлар.

Ҳар бири замоннинг завқига тева

Бурчим бўлиб гоҳ-гоҳ

Лугфан бир йўқлар —

Мендан ҳам кафтгина ярашиқ мева...

7. 1. 74.

Қ У Ш И Қ

Рассом Чингиз Аҳмаровга

Гўзаллик ҳақида шеър ёзиш мушкул,
Буюклик фикрингни қилганида лол.
Иккиси олдига рост келсанг буткул,
Ташбеҳга мазмунни жуфтлаш ҳам маҳол.

Гўзаллик олдида лол қолганим кўп,
Бўёқлардан ҳайрон, туйғулардан маст,
Иккиси бир йўла сеҳрида тутиб,
Энтиктирган дамда шеър ёзиб бўлмас.

Неча жазм этганман назм тизгали
Ҳайрат бўронлари савалаган дам,
Қўймади ёзмоққа журъат қилгали,
Сиздаги маҳоват, ёниқ мўйқалам!..

Бугун ҳам кўшиққа сололмай ҳалакман,
Афтидан жодули сиз қайда, мен қайда?
Заковат сеҳридан бир масту аластман,
Туйғусиз тош дил ҳам кайф топар бу майдан!

Табиат сабоғин бахш этган чоғ сизга
Билдими, сўнг ўзи ёнишин бир рашқда.
Лоқайдлик, дағаллик суқулса гоҳ бизга,
Маҳв этар сиз чизган бир жайрон қарашда.

Сиздаги қалб кўзи,
 мўйқалам тиф учи,
Асрлар тубига киради журъатли.
Тафаккур, тасаввур аталмиш чўғ кучи
Тирилтар тангри ҳам унутган суратни!

Қарайман:

Мардум, шоҳ сиймосин рамзига:

Шоҳ, ҳоқон ҳар замон, маконда бир тоиф:

Диллардан эзгулик, кўзлардан интиқом боққанда

Сойларга қулаган тошсимон у ғойиб!

Аждод-ла висолдан кўкларга етар бош:

Бу — меъмор,

бу — шоир,

бу фаллоҳ,—

Улмаслик қасрига

Тирноқ-ла, гул ўйиб, сўнг унут бу — наққош!

Бу — на бахт, на имдод таъмада чўзмаган қўлини

Беш аср йўл ўтган жинсимга қарайман:

Шафтоли ёноқда қотган ёш дўлини,

Қайноқ бир сукутда меҳрли киприк-ла тарайман.

Тақдирга тик боққан нигоҳдан ногаҳон оқар мунг,

Мунг эмас, топталган туйғулар қасоскор қўшиғи!

Ё раббий! Таназзул асрлар уйқуда ётган сўнг

Куйдирар иболи кўзларнинг қоп-қора ўт чўғи!

Бу гулрў — на бека, малика! Бир эрсиз канизак,

Гарчанд зар ва нурдан тўқилган пешонабоғ бошда

Бир тунлик ҳирсият қурбони! Тақдирдан нафрат-ла

кулгандек

Ярқирар бокира бир поклик чимирилган ҳар қошда.

Ҳижилдан сўз топмай маҳорат ва санъат нақлига

Куйлолмай муносиб ва жозиб жарангли бир найда.

Бу ранг, бундай зид туйғулар жангини ақлга

Сигдириб, баёнга саллоҳлик қайдаю,

биз қайда?

Ҳар ерда қалбингиз ранг бўлиб сочилмиш:

Муҳаббат ва ғурбат, садоқат, адоват

Достони бўлиб гоҳ

Саройлар девори, пештоқдан,

Зарварақ, суратдан
Гоҳи тонг, гоҳ шафақ сингари боқади ярқираб.

Ўзбекнинг ўтмиши,
Бугунги инсоннинг шуҳрати жаҳонни тутмиши,
Сиздаги заковат кучидан
Ёмғирдан сўнг чиққан офтобдай очилмиш,
Қўшиққа айланмиш сеҳргар мўйқалам ном найда.

Сиз эса яшайсиз, бу камёб шуҳратга бериб чап
Меҳнатга бахшида умрнинг ҳар дамин
Ижод-ла эркалаб,
Заҳматдан бахтиёр!
Қаноат, мағрурлик қайдаю,
Санъатга фидолик,

фарзандлик қайда?

Санъатнинг қиммати ўлчанмас олтину дур билан.
У мангу — диллардан жой олса бахш этган байрэмда,
Тасанно, маҳлиё, ташаккур сўзларин ёзишга нур
билан

О, суюк мусаввир —

Биздайин камина мухлисда куч қайда,

Сиз қайда!?

ОФТОБ, СЕН БОРЛИҒИМИ

*Бир шифохонада дардли тан билан
Тинмовчи юрак-ла ётамак танҳо...*

Қувон, яна ёрқин тонгга етишдинг,
Тундан омон чиққан жонинг сийлар нур.
Қувон, деразангдан салом эшитдинг,
Жуфт кабутар сайрар илк баҳорга жўр.

Яна кўзларингда сен билмаган кун,
Ҳамма кунларингдан гўзалдай гўё.
Рангсиз қўл, юзингда ўйнар офтоб,
Кўрганмидинг шундай ҳаётбахш рўё.

Сенга етгунимча жунжикди таним,
Томиримда қонлар қолди ғилдираб.
Офтоб — менинг ёрқин, содиқ ватаним,
Кўзларимдан севинч ёши милдираб —

Боқаман. Ўпкамни яйратар ҳаво,
Қуёшим, мен сендан оламан шодлик.
Кўзни қамаштиргич нуринг дардимга даво,
Ҳаёт яна гўзал — мисли озодлик.

Мана, оппоқ хонам шуълага макон,
Бинафша бўйидай яйратди таним.
Офтоб! Сен борлиғим тирик тутган жон,
Сен ёлғиз мангуга ташлаб кетарим...

5. II. 74

МЕҲМОНЛАР КЕЛДИ

Очинг деразани!
Очинг, меҳмонлар келди.
Тасвиридан ожиз,
Мен ном топмаган,
Латиф,
Куйдор,
Нурдор
Шамоллар елди.

Баҳор ҳали кўкда,
Бениш куртакда
Ғунчада, бинафша баргида бўртар.
Очинг деразани, унинг ортида
Кўпчиган кўкрак-ла,
Нурга қорилиб
Лутфан «гу-гу»лайди бир жуфт кабутар.

Очинг деразани! Кирсин хонамга,
Мен унинг қувончин кўрмоғим даркор!
Ким билсин, қушдаги гўзал оламга
Суқилмоқда катта, кўпол гуноҳ бор?
Ана, сайрашади нурга қорилиб,
Мендан олдин баҳор сезган кабутар.
Балки қуш қалбидан куй бўлиб ёниб,
Баҳор менинг таним, дилимга ўтар?
Ошиқ дил ҳам ҳуркак,
Ҳам беҳад жасур,
Иккисидан ўсар битта муҳаббат.
Очманг деразани, кукулашсин ҳур,
Қуш шодлигин англаш ўзи ҳам бир бахт...

7. II. 74.

ҲАЁТ КЕМАСИ

Ҳаётим кемаси сузади ҳамон,
Эшқакни отсам ҳам силжир илгари,
Ортада қолган йиллар — олтиндай хирмон,
Бутун мулким берсам етмас олгани.

Неки қўлим тутиб,
 кўзим кўрганин,
Борин ютди ҳаёт тўлқини — тарих.
Шундан баҳоримга кузнинг киргани,
Шундан лола рухсор бўлгани сариғ.

Лекин томирларда сизиб юрган қон
Ҳаётга эшқ бўлиб ундайди олға.
Аллаким шодлиги,
Кимнингдир пинҳон
Ташвиши
Кемамни сурар нақ дарға.
Шу кимса тақдири бўлиб менга куч,
Олиб юрар тўлқин оппоқ ёлида.
Бахтли бахти-ла банд,
Дардли келса дуч
Силжимамай қоламан унинг ёнидан.

Гарчанд кимга ташвиш қувончдан суюк?

Дейман:

Ташвишингни ташла елкамга!
Дарға, майли вазмин бўлса ҳамки юк,
Икки эшқак бўлдик!

Дадилроқ ҳайда!

15. II. 74.

МЕН ХАСТАХОНАГА

Мен хастахонага олиб кирдим шеър,
Таним сирқиратган дард билан эгиз!
Томир тутган қўллар,

нигоҳлар меҳр,

Даволашар мени.

Фикримни бигиз —

Симон тешар, ўйлар ҳайдаб дардимни.

Оқликдан чақнаган хонам тўлдиран.

Тўлдириб бир нурга хаста дилимни

Дорисиз, игнасиз дардни суғурар.

Ҳаво танқислиги,

Ёпиқ эшиклар —

Ғойиб,

Гўё кўкка бор улкан дарча,

Мен сочим учидан оёғимгача

Ширин дардни сезиб ётаман бедор.

Кимга кумуш игна бахш этган ором,

Кимни уйқу дору қўйган элитиб.

Барин посбонсимон бедор, беором,

Сезгир ҳамширалар, гўё беасаб —

Бир меҳр кафтида сақлайди бедор.

Ўйлар:

Мен ҳам уйқу қучоғида маст,

Кундан-кунга тандан кетмакда ғубор...

Ҳа, бир кун бир дам бўш қолар бу қафас...

Кимдир келар:

Мен шод тарк этган замон...

О, сахий ҳамширам, тунинг бўлсин тинч,
Назаринг тушмасин гўшамга томон.
Уйқу сенга!
Мени шеър номли севинч
Йўқлаб оқ хонамни қорди ифорга.

Биласизми, танга сиз берган сиҳат
Бир ҳазина, мендай қаламга зорга.
Тушингизга кирсин биз айтар раҳмат...

20. III. 74.

УТИНЧ...

Очинг деразадан, ерга бир боқай
Нигоҳимда ёлғиз тоғнинг чўққиси,
Ерда кўпчиётган ҳаёт-ла оқай,
Менга бугун ёқмас қору муз туси.

Ювиниб, таранган қизлардай дарахт
Танаси ялтирар нурсимон силлик.
Баҳор қучоғида минг хил либос тахт,
Ҳадемай ҳар бири бир жаҳон янглиғ —

Минг бир тароватда очади жамол,
Баҳор кийгизади уларга либос.
Дераза очурга қўлда йўқ мажол,
Борлиғим истагу чанқоқлик, холос.

Баҳор янглиғ рассом ўтмасин ёнлаб,
Ранглари кирмаса, кирар нафаси.
Қушлар учар пати офтобда порлаб.
Ғар ўзи кирмаса, кирар-ку, саси.

Очинг деразани, ҳарир пардалар
Икки ёнда турсин икки келиндай.
Мени қучсин ташқи тирик зарралар,
Еллар ачоғласин суюк кийимдай.

Бодом навдасида бўртдими куртак,
Бинафша қўлларим қолдими кутиб?
Ёшликдаги каби нам қилиб этак,
Ётиб ўпмоғим шарт ҳар бирин тўйиб...

Очинг деразани, қалбим мусиқа истар,
Бу кун сизди жоним не тухфа ҳаво.
Танимни ноқерак бир дард иситар,
Офтоб,
Зангор осмон.

Еллардан даво —
Тилаб, оқ тўшакда ётаман ёниб,
Ерда уйғонмоқда бутун мавжудот.
Ўтинч:
Бир меҳрибон қўлларга олиб,
Отинг, яна қучсин шу соғлом ҳаёт...

20. III. 74.

ЮРАККА АМР ЙЎҚ...

Юракка амр йўқ севгидан ўзга,
Табиат ўзи ҳам бу бобда ожиз.
Кўрганда дилу, тил кирмаса сўзга,
Баттолми, мумтозми — севгили деймиз.

У баттолни олиб бўлмайти пулга,
Олтин занжир билан бўлмайти боғлаб,
Тухфа-ю мадҳия сололмас йўлга,
Дилга дил-ла кирмоқ бўлмакни чоғлаб —

Ўтли бир нигоҳ-ла қилурлар чил-чил,
Парчинида сўнгра қолурлар яшаб,
Иккита қирғоқни қанот қилиб дил,
Инжитиб, сийлашдан кетади яшнаб.

20. III. 74.

ҚАЙДА ҰЗ СЕВИНЧИМ...

Ўқилмаган мактуб,
Тақилмаган зийнат
Нодаркорлар ичра ётар кесакдай,
Узоқроқ,
Хилватроқ кунжакка ирғит
Нақ жарроҳ пичоғи — кайфинг кесардай!
Шундай ҳам нобутун кўксинг қўйсин тинч!
Тухфалардан баланд,
Синчковликка ёт,
Севинчи!
Қайда ўша қайтмовчи севинчи?
Қўлга тутолмагум бебаҳс бисоти!

20. III. 74.

ПУШКИНГА

Мен — шарқлик.
Шарқликлар удуми шундай:
Азиз кишимизни Сиз деб атаймиз.
Россия тунидан туғилган кундай
Дилимиз ёритиб яшар даҳонгиз...

Шарқ — шоир макони,
Шеър — юрак қони,
Биласиз, шеър демак — дилдираган жон,
Қул қўли кишанда,
Тул ғамга банд,
Зулмдан ҳориса шеър битган хон.

Хонлар ўтди қуллик аравасида,
Қўл эмас дилдан ҳам кишанлар тушган.
Сизнинг Россия-ла
Бизнинг эллар ҳам
Бир бутун юракдай бедахл гулшан.
Яхлит гулшан элда йиллар заргари,
Халқ ўлмас зарларни терди саралаб.
Шеърият боғида,
Минг хил либосда
Рус қалбин бетакрор сўнмас бир созда
Сиз куйлаб юрасиз диллар оралаб.
Ёнингизда Шарқнинг мўйсафидлари —
Навой, Фузулий, Ҳофиз асрлар
Ўта келиб сиз-ла қуради суҳбат.
Бир орзу, бир дард-ла чақнар сатрлар,

Еритар чеҳрангиз ҳудудсиз шуҳрат,
Шеър тожи ўлмаслик аталмиш қисмат!
Александр Сергеевич! Қисмат не жумбоқ,
Гоҳ у тоғ чўққиси, гоҳ у тубсиз чоҳ!
Ишқдан, эзгуликдан,
Дард, ҳақиқатдан
Йўғрилган мисралар дилларга ҳамроҳ.

Йиллар Сизга келиб ўтади бойиб,
Диллар ўз меҳри-ла шаънингиз ёйиб,
Замон ўтган сари чақноқроқ ҳар сўз.
Ўқ тешган танингиз Она ер қучиб,
Дилингиз ҳар сўздан боқар нақ юлдуз.

Мана, мен ҳам ўз-ла қолган чоғимда,
Дил ё хит, дил ё шод истаб суҳбатдош,
Навоий ё Сизни қўлга оламан.
Менинг аёл қалбга Лайли, гоҳида
Татьяна бўларкан энг мунис йўлдош,
Аёл буюкликгин куйлаб қоламан.
Ва нақ Сиз бошимда зукко муаллим
Турасиз, мен сўзга бераман пардоз.
Буюкликка шогирд, заиф қаламим
Ўлмас музангиздан олади парвоз.

Навоий демишки:
«Шеър — дил ҳамроҳи».
Бугун юлдуздан кўп Сиз ҳамроҳ диллар.
Қани эшитсангиз, қай жаранг, оҳанг
Ўқир ўз тилида Сизни не эллар!

Янги тонг отмоқда, кекса асрда
Гўдакка кўкрагин тутуди она.

Ким билсин, қэй уйда ва қайси тилда
Янграр сиз тинглаган ё битган алла...
Она қалби Сизнинг шеърдай сертўлқин
Келажак қўлига бермакда бугун.

2. VI. 74.

ЛОЛА

Лола,
Лола,
Бугун коинот лола,
Кўзим қамашади,
Ақлим завқдан лол.
Унгирга тўкилган қизил шалола,
Пойимда бепоён ол гилам мисол —
Боқаркан кўз каби тўлиқ зиё-ла
Босиб,
Йўлим давом этмагим маҳол.

Ёшлик экан:
Босиб,
Янчиб ўтганман,
Лолалар ёнигин домига тушиб —
Ёнига борибоқ, ёнлаб ўтганман,
Ўзгасин жилваси дилимда жўшиб.
Узганман,
Юлганман илдиз-ла қўшиб,
Қучоғим тўлдириб кўзга суртганман.
Салқин кўрпасига узала тушиб,
Қуёшдан лоладай қўшиқ кутганман.

Тушда юлдуз чўлин кечганман тоғда,
Булут силсиласин ўтганман яёв.
Мен маслак йўлида умтилган чоғда
Бўлмаган мен кесиб ўтолмаган ғов.

Энди-чи? Лолани топтаса биров,
Ё яшноқ бир гулни бўлса узмоқдай,

Уйлайман:
Лолачўл улкан ёноқдай,
Қуёшдан,
Баҳордан ял ёниб лов-лов —
Шу фусун,
Гўзаллик она тупроқда
Беҳадик яшнасин,
Мен бўлай аёв!
Завқимни чодирдай ёзай ардоғда,
Узмоққа ҳеч кимда дил бермасин дов!

29. III. 75.

ИЗЛАЙМАН...

Фикрлашдан бошу
Дил толганида,
Ишли онлар ўтиб, эл олганда дам,
Ўзим учун юлиб вақт олганимда,
Худди юрагимдай мунис бир ҳамдам
Ёнимда йўқ бўлса,
Уни излайман.

Баҳорга шошқинсам жаннат қилган дуч,
Сўйлашга талпинсам ўргатган куйга,
Жўшқин давраларга журъат берган куч
Буюк,
Боқийлиги фарқ этиб ўйга,
Қонимга суқ солса,
Уни излайман.

Бағримдан узганим — бағри-ла хурсанд,
Қонимни берганим — бахти-ла гулгун.
Ҳусни мендан кўҳлик,
Парвози баланд,
Меҳри бир жонимга солиб минг тўлқин —
Сифмайин жўш урса,
Уни излайман.

Кунлар қанча шодлик,
Қанча ношодлик,
Қанча иш,
Қоҳишга этар рўбарў.
Жаҳонга сифмаган севинчга нордек
Келиб бир баҳамни қилганда орзу,

Тақдир тўсиқ бўлса,
Уни излайман.

Излайман!

Биламан, топмайман уни.

Зотан, ўзим уни қачон йўқотдим?

Фарзанд,

Набиралар туғилган куни,

Мен уни ҳар сафар Абадга топдим...

24. V. 75.

ТУН ТҮЛА ҚҰШИҚҚА

Наздимда тун тўла қўшиққа,
Лекин уни тинглаб, тингламаган бор!
Кундузлар бахш этган шодликка
Маст бўлиб тунларни кутар зор.

Тун менга содиқ дўст сингари
Ёп-ёрқин бағрини очади.
Зуғмимдан бир нафас тингани,
Қовжироқ кўзимдан уйқу қочади.
Қочавер,
Кетавер,
Кутганлар сени кўп!
Оз эмас тун кўксин тешганлар мен сиёқ.
Кундузнинг қуралаш ишлари элаб хўп
Ўткизгач, дилларни тинглайман яхшироқ.
Заводлар юраги тинмайин яқину йироқда
Эл учун,
Мен учун ишлайди.
Шаҳримга сочилган саноқсиз чироғлар
Ҳамшаҳарим рўзгори,
Бахтидай яшнайти.

Кимлардир елади биз томон:
Тунлардан юқори,
Юлдуздан пастларда.
Минг сомон йўллар-ла кесилган бир осмон,

Мезбонлар мазгилин картаси дўстларда,
Келишар,

Кетишар

Ва лекин юракда

Уловга тобемас муқаддас йўл ҳам бор.

Меҳрдан пояндоз тўшашга,

Элчилар юбориб энг учқур санъатдан

Жаҳонни чорлашга бир ўктам ҳаққим бор.

Кундузлар етмаслик ишим кўп,

Ҳар юртга ақалли бир мактуб,

Ҳар дўстнинг қўлига парчалаб бир қалбни

Тутқизгим келади бу замон.

Муқаддас юртимда кезувчи нур жаҳон

Ҳақида бир ўтдай шеър ёздим мен қачон?!

Ҳар бири бир дунё, инсонни кўтариб қўлда даст

Меҳнати қилади намойиш.

Мен шундай қудратли,

Бир танти,

Бир сахий одамлар сафига суюқ, эш:

Чотқолнинг кўксига туғилган булоқдай

Қайновчи дилимда туғилар энг тиниқ минг фикр.

Кўзимга солинган энг сурбет қуроғидай

Уйқуга чап бериб,

Барини шеър билан этаман мен зикр:

Уззукун ишлаган деҳқондан мен бурчли,

Тунда ҳам тинмаган ишчидан мен хижил.

Шу сабаб тунларим кундуздан ҳам ишли,

Энг ёрқин,

Энг тиниқ қўшиқлар тинглар дил.

Тинглар дил

Ҳар аёл достонин,

Тонг саҳар паллада айтилган алласин.

Сув ости ўлкасин

Ва ойнинг кўлкасин,

Ғунчалар лаб очган фусункор палласин —

Кўшиққа солмоқ-чун

Наҳот мен кўрганман?
Уйқуга тўймасам, тўймайин,
Айтинг-чи, қай замон мен нега тўйганман!!

22. VIII. 75.

1

КЕЛАЖАК...

Келажак!

Бир умр кўзимда турасан,
Мен сенинг барингни тутганда,
Тонг каби яшариб, орзуни қучганда,
Эртага чорлайсан чароғон
Кўрсатиб хаёлнинг оқ чақноқ силсила тоғлигин!

Эрталар!

Эрталар саноғин сўнги йўқ,
Эрталар,
Эрталар ҳар бири шоҳ қўшиқ,
Энтикиб доволар ошмоққа юраман,
Чиқаман,
Тушаман,
Бораман бир ечмай истакнинг чориғин.

Келажак!

Сен эса замину қуёшдай йўлдасан бетўхтов!
Келарнинг — борлиғи сир, орзу,
Табиат ўзи ҳам,
Дониш ҳам,
Жоҳил ҳам қўёлмас унга ғов.

Билмаймиз:

Қўйнинг қўнчингда
Не сиёқ туҳфалар бўлажак,
Ким умрин энг синчков мезони — тарозу
Палласин қай бири не сиёқ тўлажак.

Сен жамол очасан:
Ҳар кун бир сабоқдай.
Юртимнинг,
Халқимнинг энг мумтоз иқболи сингари.

Кечмишим ёлғиз бир алифбо — сабоқдай,
Сен эсанг мен тинмай ўқиб ҳам уқигум,
Куч етса атласдай қўшиқлар тўқигум,
Кўп гулшан,
Кўп улкан,
Кўп жозиб бир дунё,—
Бундайин акс этган ва Фарҳод кўзгуси!
У — бизнинг бугунги кунимиз.
Эрта-чи?
Эртамиз на хаёл, на рўё;
Бугундан кўркам у,
Қон-қардош элларнинг дўстлиги қургуси!

Келажак!
Сен оху сингари имлашдан,
Инсонлар орзусин онадай тинглашдан
Тинмаган сийнадай оқ майдон.
Биз — бугун кишиси!

Келажак — эртамиз,
Кўкка илк йўл солган авлодли ердамиз.
Замон-чи?
Яратиш дарди-ю шавқи ҳам,
Дил каби парвозли, ардоғли шаън замон.

Келажак,
Сен томон юрганим,

Қаламни сурганим,
Кўрганим сари сен кетасан югуриб
Ва сўнгсиз йўлингдан мен териб олажак
Меванинг сараси қолади тўкилиб:
Енгларнинг қатида,
Рўмолинг учида,
Қанотинг патида,
Жаҳондай бемиқёс дастурхон ичида
Кетади ҳеч битмас тилаклар тугилиб.

Чақмоқдай чўрт кесиб йўлингни тўсганлар,
Шиддату меҳнатдан муждалар югуриб,
Яшиндай ярқираб олдинга ўтганлар,
Кўлингдан тутишиб,
Довонлар ўтишиб
Фазога учганлар авлоди бўлсам ҳам,
Укинчим битмайди,
Энг чуқур илҳомлар қаноти — хаёлда учсам ҳам,
Кучоққа олишга,
Кўшиққа солишга дамларим етмайди!
Келажак!
Кўлларим етмаса-етмасин,
Куйларим битмаса, ҳеч қачон битмасин!
Келарлар қўли-ла битилур!

Мен чиққан чўққидан парвозга чиққанлар
Сендан ҳам суръатли,
Биздан ҳам журъатли
Силсиланг ошганлар етажак.
Ҳеч аср битмаган энг ёрқин,
Энг ўтли дилларга
Энг яқин қўшиқлар битажак!

Мен эсам шу куйни нақ ўзим битгандай,
Келажак минг йиллар ўрқачин ўтгандай

Қувнарман!
Қайтадан дилимда,
Чеҳрамда ёшликнинг,
Замонга эшликнинг шодлиги барқ уриб кетажак!

27.1.74.

МУНДАРИЖА

* Вақт ва қалб. Иброҳим Ғафуров	3
* О, ижод	13
Ҳарорат	15
Олтин куз	18
Палак :	20
Кечир, қолдим ғафлатда	22
Баҳор келди сени сўроқлаб	23
Кўрганмидинг кўзларимда ёш	26
Сен қайдасан, юрагим	27
Ўрик гуллаганда	28
Соғинганда	30
Фонтан олдида	31
Тингла, булбул	32
Юрагимга яқин кишилар	33
Ўғлим, сира бўлмайдими уруш	35
Нур :	37
Буюк туғилиш	39
Ўша қуёш парчаси эди	40
Рашк	43
Ўқувчимга . . . :	45
Мен чизолмаган сурат : :	46
Океанда	48
Қозоғистон ўланлари	50
Кўкчатов	51
Булут ўйини	53
Укпар жиғали	55
Балхаш оқшоми	57
Қармоқ	59
Қатра : :	60
Дарахт	63

Уйлар	64
Бир саф олча	66
Оқшом	67
Эмиш	68
Тун	69
Боғбон	70
Балки	72
Кўзлари сузук	73
Муҳаббат бу :	75
Шалоль :	79
Шаббода	80
Ўзимга	82
Ойдинда	84
«Тўрга ташриф...»	86
Соғиниб	87
Менинг тонгим	88
Ҳайкал	90
Хусумат	92
Суқ	93
Нечун таъна	94
Ўғирламанг қаламим бир кун	95
Орзуга айб йўқ	96
Хотира сатрлари	98
Сенсиз :	102
Мушоира : :	104
Узоқларда бир қуш сайрайди	110
Яна бугун баҳорга зорман	112
Шафақ	113
Бир даста гул келтирди қизлар	114
Ҳаёт бу :	115
Қуёш узиб бер	116
Туғишганлар	118
Бедорлик	121
Нокерак ҳаяжон	122
Азиз туйғулар	123
1. Баҳор	123

2. Невара	123
3. Мажнунтол	124
4. Наздимда	125
5. Боғлар қийғос гулда	125
6. Орзу	126
7. Бағрингдан қўйма	127
Мен ерда туғилганман	128
Орада саҳифа қолибди бўм-бўш	130
Бўрон қучоғида	132
Мен ўтган умрга	134
Исён	135
Бекор ўтган дамлар	137
Камалак	138
Лавҳа	142
Ийманиб айтмаган	143
Долғали бир ҳаёт	144
Томчилар	145
* Қўшиқ	146
Офтоб, сен борлиғим	149
Меҳмонлар келди	150
Ҳаёт кемаси :	151
Мен хастахонага	152
Ўтинч	154
Юракка амр йўқ	156
Қайда ўз севинчим	157
Пушкинга	158
Лола	161
Излайман	163
Тун тўла қўшиққа	165
Келажак :	168

***{©} Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат
нашриёти, 1981.**

На узбекском языке

ЗУЛЬФИЯ

РАЗДУМЬЯ И ЧУВСТВА

Л и р и к а

Редактор Қ. Раҳимбоева
Рассом В. Жалолов
Расмлар редактори А. Бобров
Техн. редактор Е. Потапова
Корректор Д. Зоҳидова

ИБ 1941

Босмахонага берилди 24.11.81. Босишга рухсат этилди 11.12.81. Р-16040. Формати 70×90^{1/2}. Босмахона қоғози № 1. Адабий гарнитура. Юқори босма. Шартли босма л. 6,43+0,04 вкл. Нашр. л. 5,6+0,04 вкл. Тиражи 100000. Заказ № 1444. Баҳоси 60 в. Плёнкали муқовада баҳоси 65 т. Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти 700129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Тошкент «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқариш бирлашмасида териблиб Ўзбекистон КП Марказий Комитети нашриётининг босмахонасида босилди. Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26. Зак. № 2337,

Зулфия.

Хаёллар, туйғулар...: Шеърлар.— Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1982.—176 б.

Зулфия лирикаси! Бу — чинакам меҳр-муҳаббат, гўзалликка ташналик, чинакам ирода, бардош тасвири! Шиддат, эҳтирос, ҳаяжон тасвири!

Мазкур тўплам шоиранинг энг сара лирик шеърларидан тузилди.

Зульфия. Раздумья и чувства. Лирика.

Уз2